

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, ἀ.μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗ

[Με ιδιαίτερη χαρὰ ἡ «Ἑπαιρωτικὴ Ἑστία» ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ τεύχους τῆς αὐτοῦ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀνεκδότων ἱστορικῶν στοιχείων περὶ Ἀλῆ Πασσᾶ τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυψεν εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ὁ ἐγκριτος συμπατριώτης μας καὶ ἀ.μ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Κων. Μέρτζιος. Μὲ τὰ πολύτιμα αὐτὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται σὲ ἱστορικὰ τοῦ Ἀλῆ Πασ-

σᾶ Τεπελενλῆ καὶ τῆς ἐποχῆς του (1783-1797), κ. Μέρτζιος προσθέτει τῶρα εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἱστορικῶν του ἐρευνῶν καὶ μίαν ἀκόμη ἰδιαιτέρως σημαντικὴν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας ἐργασίαν. Ἡ «Ἑπαιρωτικὴ Ἑστία» τοῦ ἐκφράζει καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γενέτειράς του καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς].

Τὰ πλούσια Ἑνετικὰ Ἀρχεῖα μᾶς παρέχουν πολλὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα περὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Τεπελενλῆ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1783, ὅτε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ἑπαιρωτικὸν ὀρίζοντα ὁ σατράπης ἐκεῖνος, μέχρι τοῦ 1797 καθ' ὃ ἔπεσεν ἡ Ἑνετικὴ Ἀριστοκρατία μὲ τὴν προέλασιν εἰς Βενετίαν τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α'.

Οἱ Ἑνετοὶ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην κατεῖχον τὸ Βουθρωτόν, τὴν Πάργαν, τὴν Πρέβεζαν καὶ τὴν Βόνιτσαν. Παρηκολούθουν, ὥς ἐκ τούτου, μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον τὰ συμβαίνοντα εἰς τε τὸ Σαντζιάκι τοῦ Δελβίνου καὶ εἰς τὸ τῶν Ἰωαννίνων. Ὁμοίως διὰ τοῦ ἐν Ἀρτῇ ὑποπροξένου ἐτηροῦντο ἐνήμεροι καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀρτῇ, ἣν διώκει τότε Βεοβόδας ἐξαρτώμενος ἀπὸ τὴν Σουλτάναν καὶ τὸν Καπουδὰν Πασσᾶν τῶν ὁποίων ἡ Ἀρτα ἦτο φέουδον καὶ τὰ ἔσοδα κατενέμοντο μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν.

Τὰς πληροφορίας περὶ τῶν κινήσεων τῶν Τούρκων εἰς τὰ ἄνω μέρη συνενέκτρωνον ἀπὸ διαφόρους ἐμπίστους, ἐγκατεσπαρμένους εἰς διαφόρους Ἑπαιρωτικὰς πόλεις. Πληρὲς, κατὰ ταῦτα, ἦτο τὸ δίκτυον τῶν πληροφοριοδοτῶν καὶ αὐθεντικὰ τὰ συλλεγόμενα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μᾶς εἶνε λίαν πολύτιμα εἰδικῶς διὰ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν.

Εἶναι ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν ἔρχονται εἰς φῶς ἀνέκδοτοι εἰδήσεις διὰ τὴν πρὸ τοῦ ἔτους 1800 —ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ ἱστορῇ ὁ Πουκεβίλ— δρασίαν τοῦ Ἀλῆ. Αἱ προγενέστεραί τοῦ ἔτους τούτου πληροφορίες τὰς ὁποίας μᾶς δίδουν οἱ ξένοι περιηγηταὶ καὶ ἡμέτεροι ἱστορικοί, προέρχονται ἀπὸ παραδόσεις ἢ ἀπὸ τὸ στόμα διαφόρων συναγωνιστῶν καὶ φίλων τοῦ Ἀλῆ Ἀλβανῶν τοπαρχῶν, ἐνίοτε δέ, ὥς γράφει ὁ Σμάρτ - Χιούζ, καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀλῆν. Αἱ οὕτω διδόμεναι πληροφορίες εἶνε κατ' ἀνάγκην καὶ ἀνακριβεῖς ὥς πρὸς τὰς χρονολογίας καὶ μεροληπτικά. Καὶ ἀρκεῖ μόνον ὁ τρόπος τὸν ὁποῖον μεταχειρίσθη ὁ Ἀλῆς ἵνα ἐκτελέσῃ τὰ αὐτὰ.

· χ ε ί ρ ω ς τὸν Σελίμ Πασσᾶν τοῦ Δελβίνου, καθ' ὃν χρόνον οἱ περιηγηταὶ γράφουν ὅτι ἐδολοφονήθη ὁ Σελίμ ἀπὸ τοῖς σωματοφύλακάς του κατόπιν νεύματος τοῦ ἰδίου, ἵνα ἀποδειχθῇ τὸ ἀβάσιμον τῶν διδομένων στοιχείων καὶ ἡ θηριωδία καὶ τὰ ἄγρια ἔνστικτα τοῦ τυράννου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 33 συναπτὰ ἔτη ὠργίωσεν ὡς σατράπης τῶν Γιαννίνων καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἡπείρου.

Τὰ Ἑνετικά ἔγγραφα, τὰ περαιτέρω δημοσιευόμενα, χαρακτηρίζουν τὸν Ἀλῆν ὡς ἰσχυρὰν προσωπικότητα, ὡς χαρακτῆρα βίαιον, ἀπληστον, ἀλαζόνα, συμφεροντολόγον, φίλαρχον καὶ ὡς ἄσπονδον ἐχθρὸν τῶν κατὰ τόπους διοικητῶν καὶ τοπαρχῶν. Τὸν ἐφοβοῦντο πάρα πολὺ οἱ Ἑνετοί, διότι ὁ Ἀλῆς πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν του μετεχειρίζετο πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον μέσον. Μίαν φορὰν, ἐπὶ παραδείγματι, δὲν ἐδίστασε νὰ στείλῃ εἰς Πρέβεζαν τοὺς ἄρματωλούς του, Σπῦρον Καλόγερον καὶ Δράκον Γρίβαν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ δολοφονήσουν τὸν Δημήτριον Γκέκαν ἐχθρὸν τοῦ Ἀλῆ, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλας πληροφορίας μᾶς δίδουν τὰ ἔγγραφα περὶ τῶν ἀγόνων τῶν Σουλιωτῶν, περὶ τῶν ἄρματωλῶν καὶ κλεφτῶν κ.λ.π.

Τὰ ἤδη ἀποκαλυφθέντα καὶ δημοσιευόμενα στοιχεῖα ρίπτουν ἄπλετον φῶς εἰς τὴν ταραχώδη ἐκείνην ἐποχὴν καὶ θὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις διὰ νὰ γραφῇ ἡ ἱστορία τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Τεπελενλῆ.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ἀ.μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Βενετία, Νοέμβριος 1953

Ἴδου τώρα τὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐγγράφων ἐν πιστῇ μεταφράσει :

Κρατικὸν Ἀρχεῖον Βενετίας — Γενικὸς κατὰ θάλασσαν Προβλεπτῆς — Δέσμη 1040 Κέρκυρα 11 Μαΐου 1782. — Ὁ Γενικὸς Προβλεπτῆς πρὸς τὸν Δόγην :

«... ἔφθασαν καὶ νέαι διαταγαὶ εἰς τὸν Κούρτ Δερβὲν Πασσᾶν τῶν Ἰωαννίνων ἵνα θέσῃ εἰς ἄμεσον ἐφαρμογὴν τὰ προεκδοθέντα Φιρμάνια, τὰ ὁποῖα τῷ ἐπιβάλλουν νὰ παρακολουθῇ τὰς κινήσεις τῶν στασιαστῶν καὶ νὰ ἀντιδρᾷ εἰς τὰς ἀποπείρας των. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέστειλε τὸν χασναδὰρ¹ αὐτοῦ Ἰσμαήλ Ἀγᾶν ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν ἀνδρῶν καὶ ἀξιωματικῶν εἰς Ἀρταν, μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως ἐνισχύσῃ τὰς φρουρὰς μέχρι τοῦ Λούρου καὶ τῶν Τουρκοβενετικῶν συνόρων, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πρεβέζης, ὁπόθεν ἐπρόκειτο νὰ περάσουν οἱ στασιασταὶ εἰς τὴν Ρούμελην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Μορέαν ... ὁ ἐν λόγῳ «χασναδὰρ» ἔγραψεν εἰς τὸν ἑκτακτον προβλεπτὴν Λευκάδος κ. Σοράντσον ἐπιστολὴν διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἔφθασε μὲ ἄρκετὸν στρατὸν ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν διέλευσιν τῶν στασιαστῶν καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ διατάξῃ τὸν Προβλεπτὴν Πρεβέζης, ἵνα, ἂν τυχὸν διεισδύσουν ἐκεῖ οἱ στασιασταί, ἐμποδίσῃ τὴν διὰ θαλάσσης διαφυγὴν των ... οἱ στασιασταὶ Ἀλβανοὶ ἔχουν τοὺς ἀρχηγούς των, κυριώτερος τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Ἀλῆ μπέης ἐκ Τεπελέν, υἱὸς τοῦ Βελῆ Πασσᾶ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἀνεργιχθήναι πρῶτος κατὰ τὴν τελευταίαν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας, διὰ τῆς διανοιχθείσης ρωγμῆς ἐπὶ τῶν νέων τειχῶν. Πρόκειται περὶ Τούρκου ἰσχυροῦ καὶ μὲ πολλοὺς

1, = ταμίαν.

ὁπαδούς, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς μυστικὰς συνεννοήσεις καὶ μὲ τοὺς ἐν Μαργαριτίῳ. Ὁ Κούρετ Δερβὲν Πασσᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀνατεθῇ ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία τῆς προστασίας τῶν δρόμων, ἀπὸ τῆς Αὐλῶνος μέχρι τῆς Ἀρτας, εἶναι ἐχθρὸς τοῦ καὶ προσπαθεῖ διὰ παντὸς μέσου νὰ τὸν ἐξοντώσῃ... Φόβος καὶ τρόμος κατέχει τοὺς κατοίκους Πρεβέζης ἐξ αἰτίας τῶν ἄνω κινήσεων... διετύχθη ὁ Προβλεπτὴς Λευκάδος νὰ μεταβῇ εἰς Γρέβεζαν καὶ νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα ...».

Κέρκυρα 30 Μαΐου 1782—Ο ἴδιος πρὸς τὸν Δόγη :

«... αἱ συγκεντρώσεις τῶν Τουρκαλβανῶν πραγματοποιοῦνται. Ἐπὶ κεφαλῆς 5.000 ἐκ τούτων εὐρίσκεται ὁ περίφημος Ἀλῆ μπέης, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἤδη πλησίον τῶν συνόρων τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ συγκρατεῖται λόγῳ ὅτι τὸν ἐμποδίζει ὁ Πασσᾶ Κόκκας τοῦ Δελβίνου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του μέρη. Ὁ Ἀλῆς φαίνεται ὅτι κατευθύνεται πρὸς τὸν Λοῦρον, ἐνισχυόμενος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Κονισπόλεως καὶ τοῦ Λιόπεσι. Συνεμάχησε μὲ τοὺς Μαργαριτιώτας καὶ μὲ τοὺς Σουλιώτας ...διετάχθη ἡ φρουρὰ τῆς Πάργας νὰ εὐρίσκεται ἐν ἐπιφυλακῇ ... ἀνησυχεῖ ὁ διοικητὴς τῆς Ἀρτας, ὅστις νομίζει ὅτι αἱ κινήσεις τῶν Τουρκαλβανῶν ὑποστηρίζονται ἀπὸ τὸν Πασσᾶν τῆς Σκῆδρας ...».

Κέρκυρα 11 Αυγούστου 1782 — Δέσμη ἀριθ. 1041. — Ὁ αὐτὸς Γενικὸς Προ-
βλεπὴς πρὸς τὸν Λόγγον:

«... αἱ κινήσεις τῶν Τουρκαλβανῶν οἱ ὅποιοι ὤδευον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἰσχυροῦ στασιαστοῦ Ἀλῆ μπέη Τεπελέν, εἰς τὸ πέρασμα τοῦ ὁποίου ἔτρεμον περὶ-φοβοὶ οἱ πληθυσμοί, δὲν ἔσχον τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, διότι ὁ Ἀλῆ μπέης, ἐκκινήσας μετὰ τῶν ὁπαδῶν του, δὲν εὗρε τὴν ὑποστήριξιν πού ἐπερίμενεν ἀπὸ τὸν Σουλεϊμάν Ἀγᾶν τοῦ Μαργαριτίου καὶ ἀπὸ ἄλλους ἐμπίστους του καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ κάποιον Ζακούφ Ἀγᾶν, διότι ἐπρόλαβε καὶ τοὺς ἐδωροδόκησεν ὁ Χασναδάρ τοῦ Κούρτ Πασσᾶ. Τοιοῦτοτρόπως συναντήσας εἰς τὴν περιοχὴν Ἀρτης καὶ Πρεβέζης σοβαρὰν ἀντίστασιν ἀπὸ 6.000 Τούρκους συγκεντρωμένους ἐκεῖ, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ στραφῇ κατὰ τῆς περιοχῆς τῶν Γιαννίνων. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὁ Κούρτ Πασσᾶς εἶχεν ἀποστείλει στρατεύματα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἱμπραήμ Ἀγᾶ. Ὁ Ἀλῆς κατέλαβεν ἕξ χωρία τῆς περιφερείας Ἰωαννίνων καὶ τὴν 18ην Ἰουλίου, εἰς τὸ χωρίον Ραδοτόβι, δύο ὥρας μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων, συνήφθη μάχη μετὰ τῶν δύο ἀντιπάλων, διαρκέσασα τέσσαρας ὥρας. Ὁ Ἀλῆς κατετρο-πώθη καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν πρὸς τὰ μέρη τῆς Παραμυθιάς, ἀφίσας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης 150 νεκρούς, αἰχμάλωτον ἓνα μπουλὸνκ μπασην, ἐκ τῶν κυριω-τέρων ὁπαδῶν του καὶ ἐπῆραν οἱ τοῦ Ἱμπραήμ καὶ 70 κεφάλια ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ἀλῆ ... τὰς εἰδήσεις αὐτὰς μοῦ τὰς διεβίβασεν ὁ ἑκτακτος Προβλεπτής Λευκά-δος καὶ ὁ ὑποπρόξενος Ἐνετὸς τῆς Ἀρτης, ὁ ὁποῖος τὰς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἐκεῖ βοε-βόδαν Μεχμέτ Ἀγᾶν. Μετὰ τὴν ἥτιαν ὁ Ἀλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Τεπελένι. Αἱ πληροφορίες αὗται ἐπεβαβαίουσιν ἀπὸ τὸν Ἰσμαήλ Ἀγᾶν, Χασναδάρ τοῦ Κούρτ Πασσᾶ καὶ ἀπὸ τὸν πρόκριτον Ἀρτης Βλαχούτσην ...».

Δέσμη ἀριθ. 1042—Κέρκυρα 8 Ἰανουαρίου 1783.—Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην :

«... Πασσᾶς Δελβίνου διωρίσθη ὁ Μουσταφᾶ Κόκκας μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ κανονίσῃ τὰς συνοριακάς μας διαφοράς...».

Κέρκυρα 24 Μαρτίου 1783.—Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην :

«...Ὁ Ἀλῆ μπέης Τεπελέν, Τουρκαλβανὸς γνωστῆς οἰκογενείας καὶ μεγάλου προσωπικοῦ κύρους, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς ποὺ ἐξήσκησεν οὗτος καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰς καταστρεπτικὰς ἐπιδρομὰς τῶν συμπατριωτῶν του εἰς τὸ Μορέαν, φιλοδοξῶν νὰ πάρῃ τὸ Πασσαλίκι τοῦ Δελβίνου καὶ νομίζων ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ ὁ παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Βαῦλος, ἔστειλεν ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας ὑποβάλλω ἀντίγραφον, διὰ τινος ἐμπίστου αὐτοῦ ὀνόματι Μούρτου καὶ ὑπόσχεται νὰ λύσῃ πρὸς τὸ συμφέρον μας τὰς συνοριακάς διαφοράς, ἅμα ὥς ἀναλάβῃ τὸ Πασσαλίκι. Τῷ ἀπήντησα καταλλήλως ὅτι θὰ ἀναφέρω τὰ καθέκαστα εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαῦλον ...».

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλῆ μπέη, υἱοῦ τοῦ Βελῆ Πασσᾶ Τεπελέν.

Πρὸς τὸν Ἀλβίτζε Φόσκαρι, Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτήν — Κέρκυραν :

«... ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φιλικῶς γνωρίζει τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ὁ εἰλικρινὴς φίλος της, μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην ποὺ ἔχομεν ἀναμεταξύ μας, μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σφίξωμεν μίαν εἰλικρινῇ φιλίαν μὲ τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ μείνῃ αὕτη ἀδιάλυτος καὶ θὰ προκαλῇ τὸν θαυμασμόν τῶν φίλων... ἐπειδὴ ὅμως ἤκουσα ὅτι ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς δὲν ἐκανόνισεν ἀκόμη τὰς συνοριακάς διαφοράς ποὺ ἔχετε εἰς τὸ Βουθρωτόν, τὰς ὁποίας ζητεῖ νὰ κανονίσῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, καὶ δὲν ἔλαβεν ἀκόμη κανὲν σχετικὸν μέτρον, καὶ ἐπειδὴ περιμένω ἐγὼ ὁ φίλος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος τὰς «οὐράς» καὶ τὴν ὀνομασίαν μου παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, τὴν διαβεβαίω ὅτι θὰ ἐνεργήσω συμφώνως μὲ τὰς ἐπιθυμίας της καὶ νὰ εἶναι βεβαία ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ὅτι θὰ κανονισθῇ τὸ πᾶν, κατὰ τὴν θέλησίν της, ἵνα ἀποκτήσω τὴν εὐνοίαν της. Γράφω τὸ παρὸν φιλικὸν γράμμα ἵνα κάμω γνωστὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ ἐνῶ ἔρωτῶ διὰ τὸ αἶσιον τῆς υἱείας της, ἀποστέλλω τὸ παρὸν μὲ τὸν ἐμπιστόν μου Μούρτον καὶ μόλις περιέλθῃ εἰς τὰς χεῖράς της καὶ ἀντιληφθῇ καλῶς τὴν ἐννοίαν τῶν γραφομένων καὶ ἐφόσον γνωστὴ εἶναι εἰς τὴν Ὑ.Ε. ἡ φήμη τοῦ πάππου μου, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπέδειξε τιμὴν καὶ πίστιν, ὡς εὐαρεστηθῇ ἡ Ὑ. Ε. νὰ γράψῃ εἰς τὸν Βαῦλον, ἵνα μεσολαβήσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ἴσως ἐπιτύχῃ συντόμως τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας μου. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν ρηθέντα Μούρτον τὰ εὐνοϊκὰ πρὸς ἐμὲ αἰσθήματά της καὶ θὰ μὲ τιμήσῃ μὲ ἐπιστολάς της καὶ θὰ τῇ εἶμαι ὑπόχρεως καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὴν σκέπτομαι μὲ ἀφοσίωσιν».

2) Τὰς ἱσπουρῦδας, Τουρκιστεῖ «Though». Ἦσαν διακριτικὸν γνώρισμα ἀξιώματος ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Ἐπικρατείᾳ. Μίαν εἶχεν ὁ σιαντζιάκης, δύο ὁ μπετλέρμπεης, τρεῖς οἱ βεζύρηδες καὶ πάντε ὁ Μέγας Βεζύρης. Αὗται ἐφέροντο ἐπὶ ποντῶν ἐν εἰδεί λαβάρων, ἀπὸ ἐφίππου, οἷτινες προηγούντο τοῦ Πασσᾶ, ὁσάκις ἐπορεύετο, ἐποποθεύοντο δὲ παρὰ τὴν σκηνήν, ὅταν ἐστρατοπέδευεν ὁ τιταρχος.

(Ὁ γενικός Προβλεπτής παραθέτει τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλῆ εἰς τὴν Ἱταλικὴν μετάφρασιν, χωρὶς χρονολογίαν. Συνεπῶς ἀγνοοῦμεν ἂν ἐγράφη ἀπὸ τὸν Ἀλῆν Ἑλληνιστὶ ἢ Τουρκιστὶ. Ὁ ἴδιος περαιτέρω εἰς τὸ ἔγγραφον ἀναφέρει ὅτι ὁ ἔμπιστος τοῦ Ἀλῆ, Μοῦρτος, συνωδεύετο καὶ ἀπὸ ἑνα Ἑλληνα ἔμπιστον ὡς καὶ ἀπὸ ἄλλους τέσσαρας ὁπαδοὺς Τουρκαλβανούς, ὅτι τῷ ἔφεραν ἐκ μέρους τοῦ Ἀλῆ ὡς δῶρον ἑνα ἵππον καὶ ὅτι ὁ Προβλεπτής εἰς ἀντάλλαγμα ἔδωκε διὰ τὸν Ἀλῆν διάφορα πολύτιμα ὑφάσματα μπράτσα 17, λαμπίτσες ἐπίχρυσες, φυλιτζάνια τοῦ καφέ ἐπίχρυσα, στεατοκήρια λίτρες ἑξ, Ζαχαρωτά, ἐν δοχεῖον Θεριάκας, ἑξ ποτήρια καὶ μερικὰ ἄλλα μικροπράγματα. Ἐχάρισε δὲ τέσσαρα τζεκίνια εἰς ἐκεῖνον ποῦ τοῦ ἔφερε τὸν ἵππον καὶ ἔδωκεν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἑξ, ποῦ ἔμειναν ἐν Κερκύρᾳ ἑννέα ἡμέρας, Τζεκίνια 14).

Κέρκυρα 3 Μαΐου 1783.—Ὁ αὐτὸς Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«... δὲν ὑπάρχει ἡσυχία εἰς τὰ σύνορα τοῦ Βουθρωτοῦ, ὅπου οἱ Ἀλβανοὶ προσήγγισαν εἰς ἓν προκεχωρημένον μέρος τοῦ Κάστρου καὶ προεκλήθη συμπλοκὴ διαρκέσασα τρεῖς ὥρας ... ἀπετάθην εἰς τὸν Πασσᾶν Κόκκαν καὶ ἐπέμεινα νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τοὺς ὑφιστασμένους του ... δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔμαθεν οὗτος τὰς διαθέσεις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐναντίον του ἢ τὰς μηχανορραφίας τοῦ Ἀλῆ μπὲν ὅπως ἐπιτύχῃ τὸ Πασσαλίκι τοῦ Δελβίνου καὶ τώρα ἐπιζητεῖ νὰ δημιουργήσῃ ταραχὰς εἰς τὰ σύνορα. Τὸ συμπεραίνω αὐτὸ ἀπὸ ἓν νεώτερον γράμμα τοῦ Ἀλῆ μπὲν ὁ ὁποῖος φανερῶναι μίαν παλαιὰν ἔχθραν κατὰ τοῦ Κόκκα ...».

Ἰδοὺ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ Ἀλῆ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτήν:

«... μεγάλην ἀνακούφισιν μοῦ προὔξενε τὸ γράμμα τῆς Υ.Ε. ... ἡ οἰκογένεια τοῦ βιαίου καὶ ἀμεταπείστου Μουσταφᾶ Πασσᾶ Κόκκα ἐτιμωρήθη ὅπως τῆς ἤξιζεν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν μου κατὰ τοὺς περασμένους καιροὺς. Θὰ ὑποστῇ τώρα καὶ ὁ ἴδιος τὰ αὐτὰ ἀπὸ ἐμέ, ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ ... καλὸν εἶναι ἡ Υ.Ε. νὰ μὴ παύσῃ τὰς ἐνεργείας της ἵνα διορισθῶ Πασσᾶς τοῦ Δελβίνου καὶ τότε θὰ φροντίσω νὰ λύσω τὰ ζητήματα τῶν συνόρων συμφώνως μὲ τὰς ἐπιθυμίας τῆς Υ.Ε. ...».

Ἀρχεῖον τοῦ ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ τῶν Νήσων—Δέσμη ἀριθ. 1182

Κέρκυρα 14 Νοεμβρίου 1784. Ὁ Προβλεπτής τῶν Νήσων γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«... αὐτὴν τὴν στιγμὴν μοὶ ἔφθασεν ἐπιστολὴ ἐκ Δελβίνου διὰ τῆς ὁποίας μοὶ γίνονται γνωσταὶ αἱ μέθοδοι τὰς ὁποίας ἐφαρμόζει ὁ νέος Πασσᾶς τοῦ Δελβίνου Ἀλῆ Τεπελέν. Κρίνω εὐλογον νὰ υποβάλω Ὑμῖν ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἵνα λάβουν γνῶσιν αἱ Ὑμέτεραι Ἐξοχότητες, τῶν ἐκτελέσεων εἰς ἃς προσέβη ὁ Ἀλῆς ὅστις ἀπεκφαλίσεν τὸν Σελὶμ Πασσᾶν καὶ τοὺς φονεῖς τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ Κόκκα καὶ τοῦτο κατ' ἐντολὴν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέστειλε τὰς κεφαλὰς τῶν ἐκτελεσθέντων».

Β. Ἀπὸ τὰ περαιτέρω δημοσιευόμενα γράμματα τοῦ Ἀλῆ, ὅσα μὲν ἔχουν Τουρκικὴν χρονολογίαν ἐγράφησαν Τουρκιστὶ, τὰ δὲ ἄλλα Ἑλληνιστὶ.

Γ. Τοῦτο ἦτο ἐν ἱατρικὸν παρασκευαζόμενον ἐν Βενετίᾳ καὶ ἀπεστέλλετο τότε πρὸς τὸν ἀρματούργον διὰ τὴν ὕγιαν.

Ἰδοὺ τὸ κείμενον τῆς ἐκ Δελβίνου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Προβλεπτὴν τῶν Νήσων.

Ἐρίτσο : Δέλβινον 11 Νοεμβρίου 1784.

«... ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς κατέλυσεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ Καλαπόδη καὶ εἶχε διορίσει ἐξεπίτηδες ὡς Μουσελίμην⁶ τὸν Μουσταφᾶ μπέην, υἱὸν τοῦ Σελίμ Πασσᾶ. Τὴν περασμένην Δευτέραν ἔγραψεν ὁ Ἀλῆς ἐν σημείωμα εἰς τὸν Σελίμ Πασσᾶν, εἰς τὸ ὁποῖον τῷ ἀνέφερεν ὅτι ὁ ἐκτελεσθεὶς Πασσᾶ Κόκκας ἐχρεώσται εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον 270 Πουγγιὰ καὶ ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ συλλάβῃ τὸν Ἱμπραήμ Ἀγᾶ Καλαπόδην, τοὺς ἀνεψιούς του καθὼς καὶ τὸν Μαχμούτ Σιαμέτ Ἀγᾶν, «κονιάδον» τοῦ ἐκτελεσθέντος Πασσᾶ Κόκκα, διότι ἐγένοντο κύριοι τῆς περιουσίας του καὶ ἐπεζήτει νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ καταβάλουν εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον τὸ πρὸς αὐτὸ χρέος τοῦ Πασσᾶ Κόκκα. «Ἐπειδὴ ὅμως εἶχε καταλύσει εἰς τὸ σπίτι των —ἔγραφεν εἰς τὸ σημείωμα— ἐδίσσιαζε νὰ προβῇ εἰς τὴν σύλληψιν των. Μάλιστα ἐφοβεῖτο μὴ τυχὸν ὀργανώσουν ἀποπειράν τινα κατὰ τῆς ζωῆς του καὶ τέλος ἔγραφεν εἰς τὸν Σελίμ νὰ τῷ ἐτοιμάσῃ ἐν δωματίον ἵνα μετοικήσῃ εἰς τὸ σπίτι του. Ὁ Σελίμ, ἀνύποπτος, τῷ ἀπήντησεν ἀμέσως ὅτι ἡτοίμασε τὸ δωμάτιον καὶ τὸν ἀνέμενεν. Πρὶν μετακινηθῇ πρὸς τὸν Σελίμ, ὁ Ἀλῆς ἐκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωματοφυλακῆς του καὶ τὸν διέταξε νὰ συλλάβῃ, μετὰ τὸν καφέν, τοὺς ρηθέντας : Καλαπόδην, τοὺς ἀνεψιούς του καὶ τὸν Μαχμούτ κονιάδον τοῦ Κόκκα, ὁ ἴδιος δὲ μετέβη εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σελίμ, εἰς τὸν ὁποῖον παρουσίασεν ἀμέσως τὸ Φιρμάνι καὶ τοῦ εἶπε : «Θέλεις νὰ σὲ ἀποκεφαλίσῃ, ὁ ἐκτελεστὴς τῆς δικαιοσύνης ἢ νὰ σοῦ κόψω ἐγὼ τὸ κεφάλι ; Τότε ὁ Σελίμ ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν καί, ἐνῷ τῷ ἐφίλει τὰ πόδια, τοῦ ἀπήντησεν : Καλλίτερα σὺ, Πασσᾶ μου. Ἠκούσθησαν τότε δύο πιστολιές καὶ ὁ Σελίμ, μολονότι ἦτο τραυματισμένος, ἔτρεξεν εἰς ἄλλο δωμάτιον καὶ ἐκλείσε τὴν θύραν. Ἐτρεξε τότε ὁ Ἀλῆς καὶ ἀφοῦ ἔσπασε τὴν θύραν, ἐφώρμησε κατὰ τοῦ Σελίμ, κραδαίνων τὴν σπάθην στὰ χέρια του καὶ μεαυτήν, ἀπέκοψε⁶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Σελίμ καὶ ἔρριπεν ἐπὶ τοῦ πτώματος τὸ Φιρμάνι. Ἀπέπεμψε τότε τὸν Καλαπόδην καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι ἔχει διαταγὴν νὰ στείλῃ τὸ κεφάλι τοῦ Σελίμ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐνήργει ὅπως ἐνήργησε, δὲν θὰ ἐπετύγχανε τὸν σκοπὸν του.

Ἐπυροβολήθη κατόπιν ὁ Χασὰν Ἀγᾶ Κόκκας ἀνεψιὸς καὶ δολοφόνος τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ Κόκκα καί, βαρέως τραυματισθεὶς, ἀφέθη ἐπὶ τρεῖς ὥρας ἡμιθανὴς καὶ κατόπιν διετάχθη παρὰ τοῦ Ἀλῆ ἢ ἀποκεφαλίσθαι. Ὁ ἄλλος ἀνεψιὸς καὶ φονεὺς τοῦ θείου του Μουσταφᾶ, ὀνόματι Ἱμπραήμ, παρεδόθη εἰς τοὺς ἀδελφούς τοῦ δολοφονηθέντος Μουσταφᾶ εἰς Ἀγίους Σαράντα, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, τὸν ἀπεκεφάλισαν. Καὶ αἱ τρεῖς κεφαλαὶ ἐστάλησαν σήμερον Πέμπτην παρὰ τοῦ Ἀλῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ ἓνα «τάρταρον». Ὁ Ἀλῆς ἐφυλάκισε καὶ τοὺς υἱούς τοῦ ἀποκεφαλισθέντος Σελίμ καὶ ἐσφρά-

6. Μουσελίμης ἢ μουτεσελίμης εἶναι ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Πασσᾶ.

6. Οἱ μέχρι τοῦδε περιγράψαντες τὴν σκηνὴν ταύτην ξένοι περιηγηταί, ἀναφέρουν ὅτι δὴθεν ὁ Ἀλῆς εἶχε μείνει σύμφωνος μετὰ τοὺς σωματοφύλακας τοῦ ἦσαν κρυμμένοι, νὰ ἐφορμήσουν κατὰ τοῦ Σελίμ, τὴν στιγμὴν πού ὁ Ἀλῆς θὰ ἄφινε νὰ πᾶσιν τὸ φιλτζάνι τοῦ καφέ καὶ ὅτι δὴθεν τὸν Σελίμ τὸν ἐφόνευσαν οἱ σωματοφύλακες.

γισε τὰς κατοικίας των. Ἔστειλε κατόπιν ἀνθρώπους του καὶ ἐφόνευσαν τὸν Κουζ-
λὸνκ Ἀλῆ μπέν εἰς τὸ σπίτι τοῦ ὁποίου ἐφονεύθη ὁ Μουσταφᾶ Κόκκας, ὡς ἐπί-
σης διέταξε καὶ ἐφόνευσαν τὸν πρόκριτον τῶν Ἀγίων Σαράντα Κώσταν Ντάϊκον.
Σιδηροδέσμιοι εἶναι τώρα πολλοὶ Ἀγάδες τοῦ Δελβίνου, κατόπιν διαταγῆς τοῦ
Ἀλῆ. Μεγάλαι εἶναι αἱ καταστροφαὶ εἰς τὴν χώραν ταύτην, φ ὁ ρ ο ς δ ἔ κ α ι
τ ρ ό μ ο ς κ α τ έ χ ε ι τ ο ύ ς π ά ν τ α ς, π α ρ ό μ ο ι ο ς τ ο ῦ ὁ π ο ί ο υ
ο ὗ δ έ π ο τ ε ἔ σ η μ ε ι ώ θ η . . . ».

Εἰς τὴν Δέσμην ὑπ' ἀριθ. 1041 εὐρίσκεται ὑπὸ χρονολογίαν 11 Ἀπριλίου
1784 τὸ κάτωθι ἔγγραφον τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ πρὸς τὸν Δόγην, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον
ἀποσπῶμεν τὰ κάτωθι ποὺ μᾶς ἐξηγοῦν τὰ τῆς δολοφονίας τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ
Κόκκα : «... εἰς τὸ Δελβινὸν ὁ Σελὶμ Πασσᾶς κατώρθωσε διὰ τῶν ἀνεψιῶν τοῦ
Κόκκα νὰ δολοφονήσῃ τὸν Μουσταφᾶν ὡς καὶ τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ υἱόν. Οἱ
ἀνεψιοὶ τοῦ Κόκκα εἶναι οἱ σφετεριστὰι τῶν καλλιτέρων γαιῶν τοῦ Βουθρωτοῦ
καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ κάμουν καὶ ἀκόμη χειρότερα εἰς βάρος μας ... ».

Κέρκυρα 4 Νοεμβρίου 1784.— Δέσμη 1182

Ὁ Προβλεπτὴς Ἐρίτσο διαβιβάζει εἰς τὸν Δόγην μετάφρασιν ἐπιστολῆς
τὴν ὁποίαν τῷ ἔγραψεν ὁ νέος Διοικητὴς τοῦ Δελβίνου Ἀλῆ Πασσᾶς. Ἐν ἀρχῇ
τῷ ἀναφέρει ὅτι κατόπιν τῆς ἐκδηλωθείσης ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοίας ἐκ μέρους τοῦ
ὑψηλοῦ Ἀνακτος, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας τοῦ Δελβίνου, ὅτι θὰ φρον-
τίσῃ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν εἰς τοὺς ἀτυχεῖς ὑπηκόους καὶ διαδηλώ-
ναι τὴν εἰλικρινῇ φιλίαν του πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Ἀριστοκρατίαν καὶ τέλος τῷ γράφει
ὅτι ἀποστέλλει τὸ γράμμα αὐτὸ μὲ τὸν ἔμπιστόν του Μουχουρδὰρ Ἀγᾶν καὶ μὲ τὸν
Παπᾶ κὺρ Ἀδάμον, ὅτι οἱ ὑπήκοοι Ἑνετοὶ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ πηγαινοέρχωνται εἰς
τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ὅτι ἀναμένει τὴν ἀπάντησιν τοῦ Προβλεπτοῦ μὲ τοὺς ἰδίους
ἐμπίστους του. Ὁ Ἐρίτσο τῷ ἀπήντησε καταλλήλως καὶ τῷ ἔστειλε καὶ διάφορα
δῶρα ἥτοι ὑφάσματα πολύτιμα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἀξίας καὶ ἔδωκε καὶ δῶρα
εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους.

Κέρκυρα 7 Δεκεμβρίου 1784.— Ὁ αὐτὸς Ἐρίτσο πρὸς τὸν Δόγην :

«... καὶ ἄλλο γράμμα μοῦ ἔστειλεν ὁ Ἀλῆς μὲ τρεῖς ἀνθρώπους του καὶ
μοῦ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια περὶ φιλίας καὶ λοιπά... Οἱ ἴδιοι μοῦ εἶπαν ὅτι
ἀκόμη δὲν ἔφθασε τὸ Φιρμάνι διὰ τὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων τοῦ Βουθρω-
τοῦ. Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ μοῦ στείλῃ νέο γράμμα, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἡ σ υ ν ῆ θ η ς
β ι ο μ η χ α ν ί α τῶν Τούρκων μεγιστάνων διότι ἔρχονται ἐδῶ οἱ ἔμπιστοί των,
φιλοξενοῦνται καί, φεύγοντες, ἐφοδιάζονται μὲ τὰ συνήθη δῶρα καὶ διὰ τοὺς ἐξα-
ποστέλλοντας αὐτούς. Ἐφρόντισα νὰ τοὺς ξαναστείλω ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα...».

Κέρκυρα 7 Ἀπριλίου 1785.— Δέσμη ἀριθ. 1184. — Ὁ Ἐρίτσο πρὸς τὸν Δόγην :

«... ἔλαβα τὸ Φιρμάνι διὰ τὰ σύνορα τοῦ Βουθρωτοῦ ἀπὸ τὸν Βάϋλον καὶ
τὸ ἔστειλα ἀμέσως εἰς τὸν Μπεϊλὲρ μπέν καὶ εἰς τὸν Πασσᾶν τοῦ Δελβίνου Ἀλῆ
Ταπελέν, ὁ ὁποῖός, ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι ἀπληστος ὅπως καὶ κάθε ἄλλος Τούρκος...».

Διοικητής, φαίνεται ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἀποφασιστικός, ὃ ὁποῖος προστατεύει παρανόμως ὅλους τοὺς σφετεριστὰς γαιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ θεωροῦνται ὅτι ἀνήκουν εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Βουθρωτοῦ. Ὁ νέος οὗτος Πασσᾶς τοῦ Δελβίνου, προστατεύων τὸν Ἰμπραήμ Ἀγᾶν Καλαπόδην, ἔγραψεν εἰς τὸν Δραγομάνον μας ὅτι, ἐπειδὴ δὲν καθωρίσθησαν ἀκόμη ποῖα εἶναι τὰ σύνορα τοῦ Βουθρωτοῦ, ἔστειλε μερικὰ κοπάδια πρόβατα εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐδάφη καὶ ζητεῖ νὰ μὴ τὰ ἐνοχλήσωμεν. Τῷ ἀπήντησα μὲ σοβαρὸν τόνον ὥς ἡ ἐγκλειστος ἐπιστολή ...».

Δὲν συνεχίζεται ἡ ἀλληλογραφία μεταξὺ Ἀλῆ καὶ Προβλεπτῶν εἰς τοὺς ἐπομένους φακέλλους. Μόνον εἰς τὴν Δέσμην 1045 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ, εὐρίσκομεν τρία ἐνδιαφέροντα ἔγγραφα :

Κέρκυρα 6 Μαΐου 1788.—Γράφει ὁ Προβλεπτὴς Φαλιέρ πρὸς τὸν Δόγην :

«... ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων συγκεντρώνει μέγα σῶμα ἀνδρῶν καὶ θὰ τὸ ὀδηγήσῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ Μεγάλου Βεζύρη ἵνα τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ... Ἄλλοι λέγουν ὅτι θὰ ὀδεύσῃ πρὸς καθυπόταξιν τῶν Σουλιωτῶν ...».

Κέρκυρα 18 Σεπτεμβρίου 1788.—Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Δόγην :

«... ἔφθασεν ἐδῶ κατ' αὐτὰς ὁ Τοῦρκος Χασὰν Ἀγᾶς πρόκριτος Φιλιατῶν, συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ ἄλλους καὶ μοῦ ἔφερε μίαν συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Ἰωαννίνων διὰ μίαν συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Ἰωαννίνων διὰ μίαν ἐμπορικὴν διαφορὰν ποὺ ἔχουν οἱ Φιλιατιῶτες μὲ τοὺς ὑπηκόους μας ... Ἦλθε καὶ ἄλλος Τοῦρκος ὀνόματι Ρουσούλ Ἀγᾶς ἐφωδιασμένος μὲ γράμματα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ Μουχτάρ μπέη υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ του, καθὼς καὶ ἄλλων μπέηδων καὶ ἀγάδων τῆς Ἀρτης, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀπαιτήσεις ἐναντίον Λευκαδίων ὑπηκόων μας ...».

Ὡστε ὁ Ἀλῆ Τεπελενλῆς ἦτο τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1788 Διοικητὴς Ἰωαννίνων. Ἀλλὰ πότε ἀνῆλθεν εἰς τὸ Πασσαλίκι; Τὸ μανθάνομεν ἀπὸ τὸ τρίτον ἔγγραφον τῆς αὐτῆς Δεσμίδος ὑπ' ἀριθ. 1045.

Κέρκυρα 1 Δεκεμβρίου 1788. Γράφει ὁ αὐτὸς Προβλεπτὴς Φαλιέρ πρὸς τὸν Δόγην :

«... ἀποθανόντος κατὰ τοὺς παρελθόντας μήνας τοῦ Κούρτ Ἀχμέτ Πασσᾶ τῆς Αἰλῶνος, ἀνωτάτου ἐπόπτου τῶν περιφερειῶν τῆς Ρούμελης καὶ τῶν συνόρων μὲ τὴν Βόνιτσαν καὶ Πρέβεζαν, ἀνδρὸς δεδοκιμασμένης τιμιότητος καὶ φρονήσεως, ἀντικατεστάθη οὗτος ἀπὸ κάποιον Ἀλῆ Πασσᾶν ἐκ Τεπελενλίου, πρόσωπον βιαίου χαρακτῆρος ἀπληστον, συμφεροντολόγον καὶ ἀσπονδότατον ἐχθρὸν τοῦ ἀποθανόντος Κούρτ Πασσᾶ. Ἠλλαξε τοιοῦτοτρόπως τὸ σύστημα τῶν πραγμάτων εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην καὶ ὁ Ἀλῆς ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ ἀγρίως τοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κούρτ Πασσᾶ διατελέσαντας. Ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὴν ἐπιζήλον θέσιν τοῦ προκρίτου τοῦ Ξηρομέρου τὸν Μῆτσον Μαυρομάτην, ἀφωσιωμένον εἰς τὰ συμφέροντά μας, ὃ ὁποῖος ἐξηναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἰθάκην. Ἐξεδίω-

ἔσιν ὁμοίως ἀπὸ τὸ Καπιτανάτον ἐκεῖνο τὸν Κατσικογιάννην, ὅστις ἐπὶ κεφαλῇς τῶν φυλάκων, τῶν ὀνομαζομένων ἄρματωλῶν, ἐφύλαττε τοὺς δρόμους καὶ ἐμερίμνα διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν συνόρων μας. Τὸν ἀντικατέστησε μὲ τὸν γνωστότατον ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν, κακοποιὸν ὀνόματι Δράκον Γρίβαν, ὅστις εἶχε καταδικασθεῖ εἰς θάνατον διὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ εἶχε διαπράξει ἐντὸς τῆς Πρεβέζης. Ὁ Κατσικογιάννης μὲ τοὺς ὁπαδούς του κατέφυγεν ἐντὸς τῶν ἡμετέρων κτήσεων τῆς Πρεβέζης καὶ Βονίτης. Τώρα μοι ἔφθασαν γράμματα διαμαρτυρίας ἐκ μέρους τοῦ Ἀλῆ, τοῦ υἱοῦ του Μουχτάρ μπέη καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, κατὰ τοῦ Κατσικογιάννη καὶ ζητοῦν νὰ μὴ τῷ παραχωρήσωμεν ἄσυλον. Τὰς ἰδίας κατηγορίας περὶ ἐγκλημάτων διατυπώνουν καὶ κατὰ τοῦ Μαυρομάτη . . .»

Κέρκυρα 18 Δεκεμβρίου 1788. Ὁ Γ. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην :

« . . . Μοῦ ἀναφέρουν ἐκ Πρεβέζης ὅτι εἰσεχώρησαν ἐκεῖ κρυφίως οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Καπιτάνου τῶν ἄρματωλῶν Κατσικογιάννη καὶ ὅτι ὁ διοικητὴς ἐσκέφθη νὰ τοὺς συλλάβῃ, ὑπείκων εἰς τὰς ἐπιμόνους ἀξιώσεις τοῦ Ὁθωμανοῦ Διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος διεμαρτυρήθη ἐντόνως διότι δίδεται ἄσυλον εἰς φυγοδίκους. Καὶ τοὺς συνέλαβε τέλος. Τώρα ὅμως γεννᾶται τὸ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς τοὺς ἀπαιτοῦντας τὴν ἔκδοσιν, Μουτεσελίμην τῶν Ἰωαννίνων Μουχτάρ μπέην υἱὸν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Ἀλῆ, Δόστι Γαρδίκι. Ἐξ ἄλλου ὅμως οἱ πρόκριτοι τοῦ Σουλίου μὲ ἔντονα γράμματα πρὸς τοὺς Συνδίκους τῆς Πρεβέζης, ἀπειλοῦν ὅτι, ἂν παραδοθοῦν οἱ συλληφθέντες εἰς τοὺς Τούρκους, αὐτοὶ θὰ ἐπιχειρήσουν ἀντίποινα κατὰ τῆς περιφερείας τῆς Πρεβέζης. Ὅσον εἶναι ἄξιοι σκέψεως σοβαρᾶς αἱ ἀπαιτήσεις τῶν Ὁθωμανῶν, εἶναι ἔξ ἄλλου πολὺ ἐνοχλητικαὶ αἱ διαμαρτυρίαι καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῶν Σουλιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, μολονότι εἶνε ὑπῆκοοι Ὁθωμανοί, εἶνε ὅμως ἀπειθάρχητοι καὶ τολμηροὶ καὶ δὲν παύουν νὰ διαπράττουν εἰς βάρος μας πειρατικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, καὶ ἄρπαγὰς καὶ λεηλασίας. Ὡς ἐκ τούτου ἀπεφάσισεν ὁ Διοικητὴς Πρεβέζης νὰ χρονοτριβήσῃ καὶ νὰ μὴ τοὺς παραδώσῃ εἰς τοὺς Ὁθωμανούς. Εἶναι πράγματι ἐξηκριβωμένον ὅτι οἱ συλληφθέντες εἶνε Σουλιώται καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως συνεκινήθησαν οἱ συντοπίται των διὰ τὴν γενομένην σύλληψιν καὶ ζητοῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀπόλυσιν των ... Θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἐπανέλθῃ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Μ. Βεζύρη ὁ Ἀλῆς εἰς τὴν Ἀρταν. Λέγεται δὲ ὅτι ἔλαβε περισσότερὰν δικαιοδοσίαν διὰ τὴν Διοίκησιν τῆς περιφερείας ...».

Δέσμη 1045.—Κέρκυρα 8 Ἰανουαρίου 1789. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Κατέργου τῶν καταδίκων Βερνάρδος Σοράντισο εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν :

« ... ὁ ἄρματωλὸς Σπῦρος Καλόγερος ὅστις ἔχει τὴν φύλαξιν τῶν δρόμων τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρτης καὶ εἶχεν ἀναλάβει νὰ ἀπελευθερώσῃ ὑπῆκοον Ὁθωμανόν, αἰχμαλωτισθέντα ἀπὸ τὸν Μαχμούτ μπουλούκ μπασην, γράφει ὅτι κατῴρθωσε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ καὶ ὅτι περιμένει τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προκρίτων Ἀρτης ποὺ εἶχον μεταβῇ εἰς τὰ Γιάννινα πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀλλῆ Πασσᾶ, ἵνα τὸν παραδώσῃ εἰς αὐτούς. Ἀναφέρει ὁ ἴδιος Σπῦρος Καλόγερος ὅτι ὁ αἰχμάλωτος ἐκρατεῖτο ὄχι ἀπὸ

τὸν καπιτὰν Ἴσκον, δερβέναγαν τῆς περιοχῆς τοῦ Σουλίου, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Τοῦρκον Μαχμούτ μπουλούκμπασην, ὃ ὁποῖος εἶχε φιλονικήσει μὲ ἓνα Τοῦρκον Ἀρτινόν ...».

Κέρκυρα 17 Ἰανουαρίου 1789. — ὁ αὐτὸς Σοράντισο γράφει εἰς τὸν Γεν. Προβλεπτήν :

« ... εὐρίσκομαι εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, ἀλλὰ ἡ ἀναχώρησις του διὰ τὸ Τεπελέν δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ προχωρήσω ... ἓνας ἀπὸ τοὺς πλείον ὀνομαστοὺς ἀρχηγούς ὀνόματι Σταῦρος ἐφονεύθη ἀπὸ τοὺς λεβέντες τοῦ Καπιτὰν Ἴσκου εἰς τὸ Μακρίνοβο ... οἱ λεβέντες τοῦ καπιτὰν Γρίβα εἰς τὰ μέρη τοῦ Ξηρομέρου συνεπλάκησαν μὲ τοὺς κλέφτες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν κάποιου Θεοτόκη, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολυαριθμώτεροι. Ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς τοῦ Γρίβα ἐφονεύθη ἓνας, ἀπὸ δὲ τὸ σῶμα τοῦ Θεοτόκη ἐπληρώθη ἓνας ... ».

Κέρκυρα 18 Ἰανουαρίου 1789. ὁ αὐτὸς Σοράντισο πρὸς τὸν Γ. Προβλεπτήν :

« ... ἐκυκλοφόρησεν ἡ φήμη ὅτι ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔγινε κύριος τῶν ἐκτάσεων τοῦ Λούρου καὶ τῶν ἑδαφῶν πλησίον τῆς Λάμαρης καὶ ὅτι τὸ ἡμῖς τῶν ἐκτάσεων τούτων τῷ ἑχαρίσθη ἀπὸ τὸν Ταχίρ Πασσᾶν καὶ τὸ ἄλλο ἡμῖς τὸ ἡγόρασε τοῖς μετρητοῖς καὶ ὅτι εἶχε τὴν ἀπόφασιν νὰ κατέλθῃ μὲ πολλὴν συνοδείαν εἰς τὰ μέρη αὐτά, ἀλλὰ αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις ἀπὸ τὰ Γιάννινα ἀναφέρουν ὅτι ἀνεχώρησε διὰ τὸ Τεπελένι . . . ».

Ἰδοὺ μία ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Ἐνετὸν Ναύαρχον τῶν Γαλερῶν :
(Ἡ ἐπιστολὴ παρατίθεται Ἰταλιστί, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς σημειοῦται εἰς τὸ ἔγγραφον).

« Εἰς τὸν Ἐξοχώτατον καὶ εὐγενῆ φίλον Διοικητὴν τῶν Ἐνετικῶν Γαλερῶν στέλλομεν φιλικούς χαιρετισμούς. Ἐμάθομεν μὲ εὐχαρίστησίν μας ὅτι ὁ φίλος μας Στρατηγὸς τῆς Κερκύρας, κατόπιν τῶν διαμαρτυριῶν μας ποὺ ἐκάμαμεν ἐπανειλημμένως ἡμεῖς καὶ οἱ τοποτηρηταί μας, ἔστειλεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Πρεβέζης διαταγὴν ἵνα καταπαύσουν αἱ πολυάριθμοι ἀταξίαι ποὺ συμβαίνουν εἰς τὰ σύνορά μας καὶ ἔχομεν καλὰς ἐλπίδας διὰ τὴν καλὴν φήμην ποὺ ἀπέκτησεν εἰς τὸν καιρὸν ποὺ εὐρέθη πλησίον τῆς Σκόδρας μὲ τὸν στόλον, ὅτι θὰ ἐμπεδώσῃ τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν εἰς τὰ σύνορα καὶ ἡμεῖς τὸν διαβεβαιοῦμεν ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἡγοράσαμεν ὅλην τὴν ἑκτασιν γύρω τῶν συνόρων τῆς Πρεβέζης, δὲν θὰ λείψωμεν νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν συνόρων. Ἐμάθαμεν ὅτι οἱ Ἀντιπρόσωποί σας συνέλαβον τέσσαράς κακοποιούς ἡμετέρους ὑπηκόους, τοὺς ὁποῖους οἱ τοποτηρηταί μας, σύμφωνα μὲ τὰς Διομολογήσεις ἐζήτησαν νὰ τοὺς παραδώσουν. Ἀλλὰ δι' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν φορὰν τοὺς ἀφίνομεν νὰ τοὺς δικάσητε Σεῖς, διότι θέλομεν νὰ εἴμεθα ἡμεῖς πρῶτοι ποὺ δίδομεν δείγματα τῆς φιλίας μας καὶ εἴμεθα εὐχαριστημένοι νὰ τοὺς τιμωρήσητε ὥπως Σεῖς ἐγκρίνετε. Ἐπίσης ἐμάθομεν ὅτι οἱ κακοποιοὶ συνέλαβον καὶ ὑπηκόους Σας καὶ διετάξαμεν τοὺς ἀρματωλούς μας, μὲ τὴν ἐγκλειστον Διαταγὴν, νὰ φροντίσουν νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν καὶ ἂν δὲν θελήσουν νὰ παραδώσουν τοὺς ὑπηκόους Σας, θὰ τοὺς τιμωρήσωμεν μὲ κεφαλικὴν ποινὴν καὶ μένομεν ». Γιάννινα 5 Ἰανουαρίου 1789 (π. ἡ.).

[Συνεχίζεται]

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗ*

Ἴδου καὶ τὸ ὑπόμνημα μὲ τὰς ἀπαιτήσεις «τοῦ ἐνδόξου Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Γιαννίνων, Δερβὲν Πασσᾶ, αἱ ὁποῖαι συνοδεύονται καὶ μὲ τοὺς λόγους δι' οὓς ἐπεφόρτισεν ἐμὲ τὸν Χουσεῖν Ἀλᾶ μπέην τῶν Γιαννίνων, πληρεξουσίων του».

Πρέβεζα ἀρχὰς Μαΐου 1789

1) Νὰ μὴ γίνωνται δεκτοὶ καὶ ἀνεκτοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ Ἑνστικὸν Κράτος οἱ καπιτάνοι οἱ ὁποῖοι παραμένουν τὸν χειμῶνα εἰς Πρέβεζαν, Ἀγίαν Μαύραν, Βόνιτσαν καὶ Πάργαν καὶ ἐξέρχονται κατόπιν τὸ θέρος καὶ κάμνουν τοὺς ληστὰς, διαρπάζουν τὰ χωριά, τὰ καταστρέφουν καὶ πέρνουν μαζί των σκλάβους καὶ τὰ πράγματά των.

2) Ἐκεῖνοι τῆς Βονίτσης, ἐκ συμφώνου μὲ τοὺς κακοποιοὺς ποὺ φιλοξενοῦν, ἐφόνευσαν τοὺς φύλακας καὶ τὸν μπουλούκ μπασην μὲ ἄλλους ὀκτὼ ἄνδρας τοῦ προειρημένου Δερβὲν Πασσᾶ ὁ ὁποῖος μὲ «Χάτι Σερίφ» εἶχεν ἀναλάβει τὴν φύλαξιν τῶν δρόμων. Οἱ αὐτουργοὶ αὐτοῦ τοῦ κακουργήματος εἶναι οἱ Νικόλας Χαλκιδόπουλος, Στέργιος Σταμούλης, Στάθης Καραστάθης καὶ Θεοχάρης Θεόδωρος καὶ εἶναι ὅλοι αὐτοὶ γεωργοὶ ἐκ Βονίτσης καὶ τὸ ἔγκλημα διεπράχθη μέσα εἰς Τουρκικὸν ἔδαφος καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρων ἀπὸ τὰ σύνορα. Πρέπει λοιπὸν αὕτῃ ἢ ὑπόθεσις νὰ διακανονισθῇ διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ αἵματος, κατὰ τὴν Ἀλβανικὴν συνήθειαν, ἵνα τοιουτοτρόπως διατηρηθῇ ἡ καλὴ φιλία μας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅλα τὰ κακὰ ποὺ γίνονται ὀφείλονται εἰς τὸν ἑκτακτὸν Διοικητὴν τῆς Ἀγίας Μαύρας, ὁ ὁποῖος εἶναι σύμφωνος μὲ τοὺς ληστὰς καὶ πέρνει χρήματα ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι καταστρέφουν τὰ χωριά μας καὶ δὲν εἶναι καλὸς ἄνθρωπος καὶ θέλει νὰ βλάβῃ τὴν καλὴν μας συνεννόησιν. Ὁ ἴδιος αὐτὸς εἶχεν ἀφαιρέσει πρὸ ὀλίγου καιροῦ δύο ἄλογα ἀπὸ τὸν μπουλούκ μπασην ὅστις ἀπὸ τὸ Βραχῶρι εἶχε πηγαίνει στὴν Πρέβεζαν. Τὸ ἐν ἑξ' αὐτῶν τὸ κρατεῖ πλησίον του εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν ἐνῶ ὁ Πασσᾶς τοῦ τὸ ζητεῖ.

3) Ἐπειδὴ ὁ Πασσᾶς, κατόπιν αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς, εἶναι ἀποφασισμένος νὰ ὑποτάξῃ τοὺς κακοποιοὺς καὶ ἀντάρτας τοῦ Κάτω Σοῦλι καὶ νὰ ἐμπε-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

δώση ἑκαὶ τὴν τάξιν, ἀπαιτεῖ νὰ μὴ δοθῇ πλέον εἰς αὐτοὺς καμμία ἐνίσχυσις ἢ χορήγησις πολεμοφοδίων οὔτε ἀπὸ τὴν Πάργαν ἢ τὴν Πρέβεζαν ἢ τὴν Ἀγίαν Μαύραν ἢ τὴν Βόνιτσαν οὔτε καὶ τροφοδοσία νὰ δοθῇ εἰς αὐτούς, οὔτε καὶ νὰ τοὺς πλησιάζητε ἢ νὰ ἔρχεσθε εἰς οἵανδήποτε ἐπικοινωνίαν μὲ αὐτοὺς καὶ νὰ εἰδοποιηθοῦν καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα νὰ μὴ ἐπιτρέπουν εἰς πλοιάρια καὶ βάρκες νὰ προσεγγίζουν εἰς τὰς ἀκροθαλασσιὰς ποὺ συχνάζουν οἱ Σουλιῶτες. Καὶ νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς κλέφτες ἥτοι τοὺς ἀρματωλοὺς, ποὺ εἶναι ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ Ἑνετικοῦ Κράτους, νὰ ἔρχονται εἰς συνάφειαν μὲ τοὺς Σουλιώτας καὶ νὰ τοῖς παρέχουν ἐφόδια καὶ τροφάς.

4) Ἐπειδὴ, τέλος, ὁ Πασσᾶς ἠγόρασε καὶ ἔχει ἰδιοκτήτους τὰς ἐκτάσεις τοῦ Λούρου μὲ ὅλα τὰ σύνορα, δημιουργήσας μίαν ἰδιοκτησίαν ποὺ φθάνει ἕως τὴν Ρινιάσαν, τὸ Μαργαρίτι καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Πρεβέζης, ὅποιος ἀπὸ τοὺς Πρεβεζιάνοὺς, ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς — μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματωλῶν ποὺ κατοικοῦν εἰς Πρέβεζαν — θελήσῃ νὰ πηγαίνει νὰ ἐργασθῇ εἰς τὰ μέρη αὐτά, πρέπει νὰ πληρώνη εἰς τὸν Πασσᾶν τὸ ἐν τ ρ ῖ τ ο ν ὥ ς δ ε κ ᾱ τ η ν καὶ τὰ δύο τρίτα νὰ τὰ κρατῇ ὁ γεωργός. Μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον αὐτὸν ἡμποροῦν νὰ πηγαίνουν νὰ ἐργάζωνται, δηλαδὴ μὲ τὸ νὰ δίδουν τὸ δίκαιον ἐν τρίτον εἰς τὸν Πασσᾶν. Δὲν θὰ παραιτηθῇ ποτὲ ὁ Πασσᾶς ἀπὸ τὸ δικαίωμα του αὐτό, ἐφόσον εἶναι ὁ ἰδιοκτήτης τῶν γαιῶν καὶ δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ οὔτε σπιθαμὴν.

»Ἐπιζητεῖται ἡ ἐπαλήθευσις μιᾶς ἐκάστης τῶν ἄνω ἀπαιτήσεων καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς πλέον ἐγκαρδίου φιλίας μεταξύ μας, πρέπει νὰ ἀναληφθοῦν ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις μὲ ἔγγραφα ὑπογεγραμμένα ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ὁ δὲ πασσᾶς, τοῦ ὁποῦ ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν ποὺ εὐρίσκονται τέσσαρας ὥρας δρόμον ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπόσχεται νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἰδίους κάθε διευκόλυνσιν. Καὶ ἐπειδὴ τώρα ὑπάρχουν μερικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ ὑπηκόων τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου μὲ ὑπηκόους τῆς Βενετίας, ζωηρὰ διατυπώνεται ἡ ἐπιθυμία ὅπως ἐξουσιοδοτηθῇ παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Στρατηγοῦ ὁ Δραγομάνος ἵνα διαπραγματευθῇ τὸν διακανονισμόν τῶν».

Δέσμη ἀριθ. 1046. — Γιάννινα 20 Μαΐου 1789. — Ἀλῆ Πασσᾶς ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ἐπόπτης Γενικὸς τῆς περιφερείας Ρούμελης πρὸς τὸν Δραγομάνον, ἐν ἀποστολῇ, εἰς Πρέβεζαν.

«Ἐκεῖνο ποὺ φιλικῶς γίνεται γνωστὸν εἰς ὑμᾶς εἶναι ὅτι διακανονισθέντος καὶ συμβιβασθέντος ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου Χουσεῖν μπέη τοῦ ζητήματος τῆς Βονίτσας, δὲν μένει πλέον καμμία ἀπαίτησις ἀπὸ μέρους κανενὸς καί, ὅπως ἐγένεν ἡ συμφωνία τόσον ἐκ μέρους μου ὅσον καὶ ἐκ μέρους σας, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, θὰ ἐπικρατήσῃ μεταξύ μας καλὴ συνεννόησις καὶ θὰ ὑπάρχῃ ἀμοιβαία ἀσφάλεια. Ἀναμένομεν τώρα νὰ δοθῇ εὐνοϊκὴ λύσις καὶ εἰς τὰ ἄλλα τρία

θέματα τοῦ ὑποβληθέντος ὑπομνήματος, ἵνα τελειώσῃ τοιοῦτοτρόπως κάθε ἀμφισβήτησις καὶ δι' αὐτὸ γράφεται ἡ παροῦσα». Τὴν 27ην ἡμέραν τῆς σελήνης Σιάμπαν τοῦ ἔτους 1203 ἦτοι τὴν 20 Μαΐου 1789 (ν.ῆ.).

Ἡ ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ «Ἀλῆ Πασσᾶ Διοικητοῦ τοῦ Σαντζιακίου Ἰωαννίνων καὶ ἀρχηγοῦ τῆς περιφερείας τῆς Ρούμελης» πρὸς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτὴν Φραγκῆσκον Φαλιέρο :

«Ἐντιμε, πολῦτιμε καὶ φίλε, εἰς ὑμᾶς τὸν εἰλικρινῆ, μεγαλοπρεπῆ Στρατηγόν, Σᾶς προσφέρομεν τοὺς πλέον ἀφοσιωμένους χαιρετισμούς μας, πού ἀρμόζουν εἰς τὴν φιλίαν μας καὶ ἐρωτῶμεν διὰ τὸ αἶσιον τῆς ὑγείας Σας. Σᾶς κάμνομεν γνωστὸν εὐχαρίστως ὅτι ἐλάβομεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Χουσεῖν μπέη τὸ φιλικόν Σας γράμμα, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει τὴν συμφωνίαν πού ἐπῆλθε διὰ τὰ τρία θέματα μεταξὺ τοῦ ἰδίου Χουσεῖν καὶ τοῦ δούλου Σας Δραγομάνου καὶ ἀφοῦ ἐμελετήσαμεν τὸ περιεχόμενον εἶδομεν μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν τὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἀποδείξεις τῆς εἰλικρινοῦς καὶ σταθερᾶς φιλίας Σας. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ ἀναμενομένη καλὴ ἐφαρμογὴ τῶν συμφωνηθέντων καὶ ὅτι θὰ ἐξαπολύσῃτε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸν Λοῦρον ὡς πρὸς τὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα ἀποκομίζουσιν ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν ἡμῶν καὶ τοῦ δικαιώματος πού πρέπει νὰ δίδουν καθὼς καὶ ἵνα κρατῶνται εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ σύνορα οἱ κακοποιοί, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὸ Κράτος Σας. Καὶ ἂν τυχὸν ἤθελον διαπράξῃ κακουργήματα εἰς τὴν χώραν μας, νὰ τιμωρῶνται ὅπως τοῖς ἀξίζει, ὅπως τοιοῦτοτρόπως ἀποκατασταθῇ ἡ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια εἰς τοὺς κατοίκους. Ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Βονίτσης, ἀφοῦ διεκανονίσθη τὸ ζήτημα ἱκανοποιητικῶς δι' ἡμᾶς μεταξὺ τοῦ Δραγομάνου καὶ τοῦ Ἀλᾶ μπέη, ἐξεδώσαμεν τὰ ἀναγκαῖα «μπουγιουρδι» εἰς τὰς ἀρμοδίους ἀρχὰς καὶ θὰ ἐκτελεσθῇ παρ' ἡμῶν ἡ συμφωνία ἐπακριβῶς, συμφώνως μὲ τὴν ἐπιστολὴν πού ἐδώκαμεν εἰς τὸν Δραγομάνον.

«Σᾶς γράφομεν τὸ παρὸν ἵνα Σᾶς διαβεβαιώσωμεν διὰ τὴν φιλίαν μας καὶ νὰ ἐρωτήσωμεν διὰ τὸ αἶσιον τῆς ὑγείας Σας. Καὶ ὅταν τὸ παρὸν, Θεοῦ θέλοντος, φθάσῃ εἰς τὰς χεῖράς Σας, θὰ ἴδῃτε τὸ περιεχόμενον, ὅτι ἡμεῖς ἐδόσαμεν ὠρισμένης διαταγᾶς, ἀνταποκρινομένας εἰς τὴν εἰλικρινῆ φιλίαν καὶ ἀμοιβαίαν ἐγκαρδιότητα καὶ τρέφομεν τὴν ὑψίστην ἐπιθυμίαν ὅπως ἀποκατασταθῇ ὁμαλὴ τάξις πραγμάτων καὶ ὁ Θεὸς νὰ θελήσῃ νὰ γίνῃ ἔτσι. Ἐλάβομεν καὶ διὰ μέσου τοῦ Δραγομάνου τὰ πολῦτιμα δῶρα μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐτιμήσατε καὶ τὰ ὁποῖα ἀπεδέχθημεν μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Σᾶς διαβεβαιούμεν περὶ τῶν εἰλικρινῶν ἡμῶν αἰσθημάτων, ὅτι Σᾶς εἴμεθα λίαν ὑπόχρεοι καὶ ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν εὐγενῆ Σας μνήμην οὗτος ὁ εἰλικρινὴς φίλος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος».

Σημεῖωσις τῶν δώρων τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν καὶ τοὺς ὑπουργοὺς του εἰς Ἰωάννινα :

10 Μπράτσα ροῦχο κυανόχρουν διὰ δύο φορέματα

24 ὅμοια διὰ δύο ὑπενδύτας ἀπὸ ὑφασμα ἀργυροδιάχρουν

24 ὅμοια διὰ δύο ὑπενδύτας ἀπὸ Λαμασκηνὸ ἀργυροδιάχρυσο

24 ὅμοια ἀπὸ Ράζο διπλᾶ, διάφορα

2 Ὁρολόγια Τζέπης τὸ μὲν ἓν μὲ χρυσοῦ καθήνα καὶ τὸ ἄλλο σὲ χρυσοῦ θήκη

18 Μπράτσα ὕφασμα « γκομπελὶν » διὰ τάπητας

Ζάχαρι εἰς κομμάτια ἀξίας Λιρῶν Ἑνετικῶν 48

Κηρὶ σὲ λαμπάδες » » » 48

Θεριάκα εἰς βάζα ἐκ κασιτέρου 10

1 μαχαίρι μὲ μανίκι ἀπὸ μαργαριτομάννα μέσα σὲ θήκη πολυποίκιλτον

1 Ταμπакέρραν χρυσοῦν

1 ὁμοίαν ἀτσάλινη

Εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Πασσᾶ Χασὰν Ἀλῆ μπέη ἓνα δίκαννον, τὸ ὁποῖον θέλει ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ἀξίας 10 Τζεκινίων.

Ἄλλα δῶρα ἐδόθησαν εἰς τὸν Κεχαγιᾶν τοῦ Ἀλῆ, εἰς τὸν Σταυλάρχην καὶ εἰς τὸν Κιατίπην του ἥτοι γραμματέα.

Ὅμοίως ἐδόθησαν Τζεκινία 400 διὰ τὸν φόνον τοῦ Μπουλούκ μπαση καὶ ἄλλων τεσσάρων Τούρκων.

Δι' ἔξοδα διατροφῆς καὶ συντηρήσεως ἐν γένει τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀπὸ τῆς 23 Μαρτίου μέχρι τῆς 8 Ἰουλίου ἥτοι ἐπὶ ἡμέρας 107, ἐν ὧν Τζεκινία 950.12, χωρὶς νὰ υπολογισθῇ ἡ ἀξία τῶν ὑφασμάτων καὶ τῶν ἄλλων δώρων. Οἱ ἄνω Τούρκοι ἀπεσταλμένοι ἔφερον ὡς δῶρα δύο ἵππους καὶ ἄλλα ζῶα.

Δέσμη ἀριθ. 1047. — 6 Αὐγούστου 1789. — Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς γράφει εἰς τὸν Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτὴν κ. Φαλιέρ :

... Σᾶς κάμνω γνωστὸν ὅτι ἓνας ὑπῆκοος ὀνόματι Ἀνδροῦττος, ὅστις ἔγινε κλέφτης, μὴ δυνάμενος νὰ παραμένῃ ἐδῶ εἰς τὸ σπίτι του, ἔφυγε πρὸς τὰ δικά Σας μέρη καὶ μεταβὰς εἰς Πρέβεζαν ἐνυμφεύθη τὴν κόρην ἐνὸς Κάποιου Τσερλαμπᾶ, ὀνόματι Ἀκριβὴν καὶ ἀπὸ τότε καὶ ἔως τώρα, ὅταν θέλει, καὶ ἰδίως τὸ καλοκαίρι, ἔρχεται μὲ καϊκια καὶ ἀποβιβάζεται εἰς τὰ μέρη μας καὶ λυμαίνεται καὶ καταστρέφει τὰ χωριά τῶν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων, τὰ ὁποῖα διατελοῦν ὑπὸ τὴν φύλαξίν μου. Τὰ κακουργήματα τοῦ ἀπαισίου τούτου ἔγιναν γνωστὰ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἔδη μοσιεύθη Σουλτανικὸ Φιρμάνι διὰ τὴν σύλληψίν του, ἡ ὁποία ἀντετέθη εἰς ἐμὲ ὡς Διοικητὴν τοῦ τόπου τούτου καὶ μὴ δυνάμενος ἐγὼ νὰ τὸν συλλάβω, ἀποτείνομαι εἰς Ὑμᾶς καὶ λέγω ὅτι, ἂν καὶ Ὑμεῖς τὸ εὗρίσκετε εὐλογον, ὡς μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι, νὰ διατάξητε νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν ἀπομονώσουν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἴδιον καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Ἐξ αἰτίας τῶν αἰμοβόρων του πράξεων πού αὐτὸς κάμνει κατὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου μοὶ ἐδόθη αὐστηρὰ διαταγή νὰ τὸν συλλάβω καὶ διὰ τοῦτο γράφω φιλικῶς εἰς ὑμᾶς νὰ ἐνεργήσητε τὰ δέοντα, διότι, μανθάνουσα ἡ Κυβερνήσις μου τὰ ἀπαισία αὐτοῦ κατορθώματα καὶ ὅτι ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος διαμένει εἰς τὰ μέρη Σας, δικαίως θὰ Σᾶς παρεγγήσῃ καὶ θὰ γίνῃ αὐτὸς ἀφωρμητὴ νὰ γεννηθοῦν δυσαρέσκαια μεταξὺ μας καὶ θὰ διαταραχθοῦν αἱ φιλικαὶ μας σχέσεις. Εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ τιμωρηθῇ, διὰ θανάτον

ένας τέτοιος άνθρωπος καὶ ἔτσι θὰ μείνουν ἀπαραβίαστα τὰ ἄρθρα τῆς Συνθήκης μας καὶ παντοτεινὴ θὰ διαρκέσῃ ἡ φιλία μας ...».

15 Σεπτεμβρίου 1789.—*Ὁ Γεν. Προβλεπτής γράφει εἰς τὸν Δόγην :*

«... ἀπὸ ἑνα πληροφοριοδότῃν μας ἐκ Πρεβέζης ἔμαθα ὅτι ὁ Ἀνδροῦτσος κατετροπώθη ἀπὸ τοὺς ἀρματωλοὺς τοὺς φυλάττοντας τὰ δερβένια καὶ ἀπὸ μερικoὺς Τούρκους, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Πασσᾶ τῆς Ναυπάκτου, ὅτι ἔχασεν 60 ἀπὸ τοὺς λεβέντες τοῦ καὶ ὅτι, ἐξ ἄλλοι ἀπὸ τὸ σῶμά του, κατέφυγον εἰς Πρέβεζαν ...».

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων καὶ Διοικητοῦ τῆς Ρούμελης πρὸς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτήν :

«Ἀφοῦ Σᾶς παρουσιάσω τὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματα τῆς φιλίας μου καὶ Σᾶς ἐρωτήσω διὰ τὴν καλὴν Σας ὑγίαν, ἐκείνο τὸ ὁποῖον φιλικῶς καὶ ἐξ αἰτίας τῆς καλῆς μας γειτονίας Σᾶς ἐκθέτω εἶναι ὅτι, ἐνῶ μὲ τὴν ἀπαίτησιν τῶν συσφιχθέντων δεσμῶν τῆς τελείας φιλίας ἐπιθυμοῦμεν νὰ εὗρωμεν εὐκαιρίαν νὰ πληροφορηθῶμεν τὸ αἶσιον τῆς καλῆς Σας ὑγείας, εἶναι ἀφ' ἑτέρου εὐρύτητα γνωστὸν ὅτι ὁ κακὸς ἀρχηγὸς τῶν ἐγκληματιῶν Ἀνδροῦτσος καὶ οἱ ἄλλοι σύντροφοί του, τὸ καλοκαίρι κάμνουν ἐπιδρομὰς ἐναντίον τῶν μερῶν τοῦ Μεγάλου Αὑθέντου καὶ τὸν χειμῶνα καταφεύγουν εἰς τὰ Βενετικὰ μέρη. Τὸ δὲ περασμένο ἔτος ἡ ἰδίᾳ συμμορία ἐπανελάβε τὰς συνήθεις ἐπιδρομὰς, ἀλλὰ ἐπειδὴ Ὑμεῖς ἐλάβετε σχετικὰ μέτρα κατ' αὐτῶν, ἐδοκιμάσαμεν μεγάλην ἱκανοποίησιν. Τώρα πάλιν ἐξεπλάγηνμεν μαθόντες ὅτι καὶ πάλιν εὐρίσκονται καὶ ἐφησυχάζουν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἐπικρατείας Σας. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν συμφέρει ἐν ὀνόματι τῶν στενῶν δεσμῶν φιλίας μας, νὰ παραμένουν οἱ κακοποιοὶ οὗτοι, κολακεύμενοι ὅτι Ὑμεῖς, εἰδοποιούμενοι περὶ τούτου, θέλετε λάβει τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ θὰ δικαιώσητε οὕτως τὴν πρὸς Ὑμᾶς ἐμπιστοσύνην μας, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ζητήσωμεν πληροφορίας διὰ τὴν πολύτιμον ὑγίαν Σας καὶ νὰ Σᾶς βεβαιώσωμεν περὶ τῶν ἡμετέρων εἰλικρινῶν αἰσθημάτων, γράφομεν εἰς Ὑμᾶς τὴν παροῦσαν ἀγαπητὴν τὴν ὁποίαν ἀποστέλλομεν μὲ τὸν ἰδικόν μας Μεμοῦζ Ἀγᾶν καὶ μόλις οὗτος, Θεοῦ θέλοντος, φθάσῃ καὶ Ὑμεῖς θὰ πληροφορηθῆτε τὰ πάντα περὶ τῆς ἄνω ἐπαιγούσης ὑποθέσεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀνεθέσαμεν εἰς τὸν ἴδιον νὰ Σᾶς τὰ ἀναπτύξῃ διὰ ζωσῆς φωνῆς, ἐλπίζω ἐγὼ ὁ φίλος Σας ὅτι Ὑμεῖς ἐφαρμόζοντες τὴν εὐθύτητα καὶ εἰλικρίνειαν περὶ ὧν εἴμεθα βέβαιοι, θὰ θελήσητε νὰ ἀναλάβητε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τακτοποιήσητε τὰς ὑποθέσεις, λαμβάνοντες τὰ ἀναγκαῖα μέτρα καὶ τέλος ἐλπίζομεν νὰ ὑᾶς εὐχαριστήσητε μὲ μίαν εὐγενῆ ἀπάντησιν Σας.

18 Σελήνη τοῦ Σεφὲρ τοῦ ἔτους 1204 (ἦτοι περὶ τὰς 10 Νοεμβρίου τοῦ 1789 ν.ῆ.)

11 Δεκεμβρίου 1789

Ὁ Γενικὸς Προβλεπτής ἀπήντησεν εἰς τὸν Ἀλῆν ὅτι οἱ κακοποιοὶ τοὺς ὁποίους ἀναφέρει εἰς τὴν ἐπιστολήν του θὰ εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Ἐνετικὰς κτήσεις καὶ ὅτι θὰ δώσῃ διαταγὰς εἰς τὸν Προβλεπτήν τῆς Πρεβέζης νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ νὰ τοὺς ἐξαντώσῃ.

26 Δεκεμβρίου 1790.— Γράμμα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν (τὴν παραθέτει Ἰταλιστὶ καὶ ἡμεῖς τὴν μεταφράζομεν):

«Ἐκλαμπρότατε καὶ Ἐξοχώτατε ἀγαπητέ μου φίλε Κύριε Στρατηγέ, ἀφοῦ προηγουμένως Σᾶς ἀσπασθῶ ἐγκαρδίως καὶ ζητήσω πληροφορίας διὰ τὴν ποθητὴν μοι ὑγείαν Σας, Σᾶς κάμνω γνωστὸν διὰ τῆς παρουσίας φιλικῆς μου ὅτι παραδοθέντος τώρα τοῦ Καπιτὰν Ἀνδρούτσου διὰ τὰ κακουργήματα τοῦ ὁποίου εἶχε σφραγισθῇ τὸ σπίτι του καὶ δώσαντος τούτου σοβαρὰς ἐγγυήσεις ὅτι δὲν θὰ προξενήσῃ τοῦ λοιποῦ ζημίαν καμμίαν εἰς κανὲν μέρος τῆς Χώρας μας, Σᾶς κάμνω εἰδήσιν ἵνα διατάξῃτε νὰ ἀποσφραγισθῇ τὸ σπίτι του. Ἄν πάλιν μετὰ τινα καιρὸν δὲν θελήσῃ νὰ μείνῃ ἡσυχος καὶ ξαναρχίσῃ τὰ προηγούμενα κακά, ὅχι μόνον θὰ ξανασφραγισθῇ τὸ σπίτι του, ἀλλὰ θὰ καταδιωχθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο μας μέχρις ἐξοντώσεως. Ὁ κομιστὴς τοῦ παρόντος θὰ Σᾶς ἀναπτύξῃ ἀκριβέστερον τὸ ζήτημα καὶ θὰ ἐννοήσῃτε καλλίτερον, ἐπιθυμῶ δὲ μὲ τὸν ἴδιον νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἀξιωθῶ ἀπαντήσεως ὥς καὶ πληροφορίας διὰ τὴν πολύτιμον ὑγείαν Σας καὶ ὁ ἰσχυρὸς Θεὸς νὰ Σᾶς διαφυλάττῃ ἐπὶ μακρότατον καιρὸν καί, καλὸν τέλος.

Τεπελένι 8 Νοεμβρίου 1790.

Ἄλλο γράμμα παρόμοιον ἔστειλε ὁ Ἀλῆς εἰς τὸν Ἐνετὸν Δραγομάνον καὶ δικαιολογεῖται ὅτι δὲν ἔγραψε Τουρκιστὶ διότι ἀφῆκε τὸν γραμματέα του (Κιατίπ) εἰς τὰ Γιάννινα.

Ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν Φαλιέρ:

»Ἀφοῦ ἐρωτήσω διὰ τὴν καλὴν Σας ὑγείαν καὶ Σᾶς ἐκδηλώσω τὰ φιλικὰ μου αἰσθήματα, Σᾶς κάμνω γνωστὸν ἐγὼ ὁ εἰλικρινὴς Σας φίλος ὅτι ἐπανελθὼν, Θεοῦ θέλοντος, εἰς τὰς εὐτυχεῖς αὐτὰς στιγμὰς εἰς τὴν ἔδραν ἡμῶν τὰ Ἰωάννινα, ἐνθυμούμενος τὴν παλαιὰν καὶ στενὴν φιλίαν, ζωηρὰν ἔχω ἐπιθυμίαν νὰ ἀποκατασταθῶν ἐγκαρδιοὶ γειτονικαὶ σχέσεις εἰς τὰ σύνορά μας. Πολλὰς φορὰς εἰδοποιήσαμεν Ὑμᾶς διὰ τὰς μεγάλας ζημίας ποὺ ἐπροξένησεν ὁ κακοποιὸς Μαυρομάτης εἰς τὸ Σαντζακάτον τοῦ Κάρλελι, αἱ ὁποῖαι ἀνέρχονται εἰς 50 καὶ πλέον χιλιάδας πιάστρες. Συνεπέρανα ἀπὸ τὴν Ὑμετέραν ἀπάντησιν πρὸς τὸν ἀγαπητὸν μου υἱὸν Μουχτὰρ Πασσᾶν ὅτι ὁ εἰρημένος Μαυρομάτης ὑπεσχέθη καὶ ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ μέλλον εἰς καμμίαν ἐπιχείρησιν εἰς βάρος τῶν ὑπηκόων μας».

»Ἀλλὰ εἰς παρόμοια κακοποιὰ ὑποκείμενα δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ δώσῃ πίστιν καὶ τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο, ἐν ὀνόματι τῆς καλῆς γειτονίας καὶ τῶν φιλικῶν μας σχέσεων, νὰ τὸν ἐξεδιώκατε ὀριστικῶς ἀπὸ τὰς κτήσεις Σας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον γράφεται Ὑμῖν ἡ παρούσα ἥτις ἀποστέλλεται διὰ τοῦ πιστοῦ ἡμῶν Μεμοῦς Ἀγᾶ καὶ ἀφοῦ μάθητε παρὰ τοῦ ἰδίου τὰ καθέκαστα λεπτομερῶς, πράξατε ὅ,τι Σᾶς ὑπαγορεύουν οἱ δεσμοὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς καλῆς γειτονίας. Τὸ ἴδιον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ πράξῃτε καὶ δι' ἄλλα τινὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα κατ' ἐντολὴν μας γράφονται ἀπὸ τὸν οἰκογενειακὸν φίλον Δόστ Ἀγᾶ Γαρδίκι εἰς τὸν Ὑμέτερον Δραγομάνον, μὲ τὴν σύστασιν ἵνα τὰ ἀνακοινώσῃ εἰς Ὑμᾶς.

29 τῆς σελήνης Σεφὲρ τοῦ ἔτους 1205 (ἦτοι 1 Νοεμβρίου 1790 ν.ῆ.).

Δέσμη ἀριθ. 1048. — Γράμμα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτὴν :

(Παραλείπεται τὸ προοίμιον ἐν τῷ ἀρχικῷ κειμένῳ).

«... Ὡσαύτως ἐπειδὴ τὰ σύνορά μας εἶναι κοινὰ καὶ εἶμεθα καλοὶ γείτονες ἢ ἔνδοξος αὐτοκρατορία ἡμῶν εὐρίσκεται νὰ εἶναι φίλη, κατόπιν τῆς συνομολογηθείσης ἀπαρασλεύτου εἰρήνης καὶ διατελεῖ εἰς ἀρίστην ἀνταπόκρισιν μετὰ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα καὶ μετὰ τῶν ἡμῶν τῶν γειτόνων ἐπικρατίῃ πλήρης συνεννόησις καὶ φιλία, ὅπως μὴ γίνωνται πεπλανημένοι διαδόσεις εἰς τὰ σύνορα καὶ ἵνα μὴ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας προκληθῇ ψυχρότης τις καὶ ἀλλοιώσις τῆς φιλίας, μόλις περιέλθῃ Ὑμῖν ἡ παροῦσα, θὰ εἶναι σκόπιμον νὰ ἐπιφορτίσῃτε τὸν φίλον μου Δραγομάνον Σας ὅπως ἔλθῃ εἰς τὰς ἐν Λούρῳ κτήσεις μου, ἅμα πληροφορηθῇ τὴν ἐκεῖ καθοδὸν μου καὶ οὕτω θὰ λάβωμεν εὐκαιρίαν νὰ συνομιλήσωμεν καὶ νὰ συζητήσωμεν μετ' αὐτοῦ κάθε ζήτημα καὶ θὰ κανονίσωμεν κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον τὰ πάντα οὕτως ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ κίνδυνος νὰ δημιουργηθοῦν ἐπεισόδια εἰς τὰ σύνορα, δυνάμενα νὰ ἀλλοιώσουν τὴν φιλίαν μας ...».
20 Νοεμβρίου 1791.

Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν.

«... Πεισμένος ἀπὸ τὴν Ὑμετέραν σταθερὰν φροντίδα διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐγκαρδίου φιλίας μας καὶ τῶν καλῶν σχέσεων, προσέτι δὲ ἀπὸ τὸν ὑμέτερον θερμὸν ζῆλον διὰ τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν ὅρων τῆς εἰρήνης, δὲν ἔδωκα ποτὲ πίστιν εἰς τὰς κυκλοφορούσας φήμας περὶ τῶν Ὑμετέρων σκοπῶν εἰς τὰ ἀποκτηθέντα παρ' Ὑμῶν ἐδάφη, τὰ ὅποια γειτονεύουν εὐτυχῶς μετὰ τὰ σύνορά μας καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι τίποτε τὸ νέον δὲν θὰ λάβῃ χώραν. Προκειμένου δὲ νὰ συννενοθῶμεν διὰ διάφορα ζητήματα ἀφορῶντα τὰ μετὰ τῶν γαιῶν Ὑμῶν σύνορά μας, ὥς μοι κάμνετε μνεῖαν, μετὰ τὸν σκοπὸν ὅπως ἀποκατασταθῇ πλήρης ἡσυχία, δὲν ἐννοῶ νὰ μὴ Σὰς εὐχαριστήσω, ἀποστέλλων εἰς Ὑμᾶς τὸν Δραγομάνον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τῶν συνόρων ...».

Τῆς ἀπαντήσεως ταύτης διαβιβάζει ὁ Γεν. Προβλεπτὴς ἀντίγραφον εἰς τὸν Δόγην τῆς Βενετίας καὶ γράφει τὰ κάτωθι ὑπὸ χρονολογίαν 2 Ἰανουαρίου 1792 :

«... Ἐκεῖνος ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων ὁ ὁποῖος κατέστη μετὰ τὴν ἰδιοφυίαν του καὶ μετὰ τὴν φιλοδοξίαν του περίφημος εἰς τὰ γειτονικὰ αὐτὰ Ὀθωμανικὰ μέρη, ἔχει μεγαλεπήβολα σχέδια περὶ τῶν ὁποίων ἀνέφερα εἰς τὴν Ἐκλαμὰ προτάτην Γερουσίαν διὰ προγενεστέρου ταπεινοῦ μου ἐγγράφου. Τώρα ὑποφέρει σωματικῶς καὶ μοι ἐζήτησε νὰ τῷ στείλω λατρὸν εἰς τὰ Γιάννινα, διότι ἐξ αἰτίας τῆς προκεχωρημένης ἡλικίας του ἡδυνάται νὰ μετακινήθῃ. Τώρα ὁμως φαίνεται ὅτι εἶναι διατεθειμένος νὰ ἔλθῃ εἰς Κέρκυραν ἵνα ὑποβληθῇ εἰς λατρικὴν θεραπείαν, παρὰ τινι λατρῷ τῆς ἐμπιστοσύνης του ...».

Ἴδου τὸ γράμμα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν περὶ τῆς ἀσθενείας του :

«... Ἀφοῦ Σᾶς στείλω τοὺς φιλικούς μου χαιρετισμούς καὶ ἐρωτήσω διὰ τὸ αἷσιον τῆς ὑγείας Σας ... ἀπὸ δύο ἐτῶν ὑποφέρω καὶ βλέπω ὅτι χειροτερεύει ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας μου. Ἐχω πόνους εἰς τὰ πόδια οἱ ὁποῖοι περνοῦν ἀπὸ τὴν ἐπιδερμίδα καὶ φθάνουν ἕως τὰ κόκκαλα. Πολλὰς φορὰς μοῦ πρίσκονται καὶ ὕστερα ἐλαττοῦται τὸ πρῖξιμο. Ἠρώτησα πολλοὺς γιατροὺς ἐδῶ διὰ τὰς ἐνοχλήσεις πού ἔχω καὶ μοῦ εἶπον ὅτι πλέον ἔμπειροι καὶ περίφημοι εἶνε οἱ ἱατροὶ Προσαλένδης καὶ Λάσκαρης εἰς τὴν Κέρκυραν. Τέλος φαντάζομαι ὅτι καὶ ἓνας ἱατρὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ μίαν θεραπείαν εἰς τὸ πάθος μου καὶ δι' αὐτὸ γράφεται πρὸς Ὑμᾶς τὸ παρὸν φιλικὸν γράμμα, καὶ μόλις — Θεοῦ θέλοντος — περιέλθῃ εἰς χεῖρας Ὑμῶν, θὰ ἐπεδεικνύετε τὴν εὐγενῆ Σας διάθεσιν ἂν θὰ Σᾶς ἦτο δυνατόν, πρὸς χάριν μας, νὰ ἀποστείλῃτε ἐνταῦθα ἓνα ἐκ τῶν εἰρημένων ἱατρῶν.

Ἐχω τόσας ἐνοχλήσεις καὶ τόσον πολὺ ὑποφέρω ὥστε καὶ εἰς τὴν κατάστασιν πού εὐρίσκομαι θὰ ἠρχώμην καὶ μόνος μου ἵνα ὑποβληθῶ εἰς θεραπείαν καὶ ἵνα μὲ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην συναντηθῶ μεθ' Ὑμῶν καὶ Σᾶς διαδηλώσω τὴν φιλίαν μου . . . ».

[Συνεχίζεται]

Κ. Δ. ΜΕΡΤΙΖΟΥ ἀ. μ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗ (*)

Δευτέρα ἐπιστολή τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτήν :

« . . . ἀφοῦ Σᾶς δώσω τοὺς εἰλικρινεῖς χαιρετισμούς μου καὶ τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐχὰς διὰ τὴν εὐτυχίαν Σας, Σᾶς κάμνω γνωστὸν ἐγὼ ὁ εἰλικρινὴς φίλος Σας, ὅτι τὸ ἀγαπητὸ γράμμα Σας, τὸ ὁποῖον ἐλήφθη καὶ ἐγένετο δεκτὸν μὲ μεγάλην ἱκανοποίησιν καὶ χαρὰν, διότι ἐκδηλώνει τὰς καλὰς Σας διαθέσεις ἀπέναντί μου καὶ ἀποτελεῖ τοῦτο ἐχέγγυον τῆς εἰλικρινοῦς μας φιλίας. . . Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐστάθη δανατὸν νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα ὁ ἰατρὸς κ. Λάσκαρης ἵνα θεραπεύσῃ τὴν ἀσθενείαν πού μὲ κατατρώχει, διέταξα τοὺς θεράποντας ἰατροὺς νὰ ἀπαντήσουν λεπτομερῶς εἰς τὰ ἐρωτήματα πού ὑπέβαλεν ὁ κ. Λάσκαρης, καὶ διαβιβάζω εἰς Ὑμᾶς, τὸν εἰλικρινὴ φίλον, τὰς ἀπαντήσεις καὶ παρακαλῶ Ὑμᾶς ἵνα εὐαρεστηθῆτε νὰ τὰς ἐγχειρίσητε εἰς τὸν κ. Λάσκαρην, ὁ ὁποῖος νὰ ὑποδείξῃ τί εἶδους θεραπείαν πρέπει νὰ κάμουν οἱ ἐδῶ ἰατροὶ μου καὶ νὰ καταστήσῃ γνωστὰ καὶ τὰ ἀναγκαζοῦντα φάρμακα. Σᾶς ἔγραφα προηγουμένως ὅτι εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔλθω ὁ ἴδιος αὐτόθι διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ἀσθενείας μου, θὰ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ συναντηθῶμεν καὶ εἶδομεν εἰς τὸ φιλικὸν Σας γράμμα πόσον εἴσθε καὶ Ὑμεῖς εὐχαριστημένοι νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συνάντησίς μας αὕτη, καὶ οὕτω ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ θεραπεία μου καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ προέκυπτεν ἀπὸ τὴν συνάντησίν μας καὶ ἀπὸ τὰς συνομιλίαις μας μία πλήρης συνεννόησις ἐπὶ ὧν ἐν γένει τῶν ζητημάτων, μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἵνα ἐπαναλάβω τὴν διαβεβαίωσιν τῆς φιλίας μας, γράφεται τὸ παρὸν φιλικὸν γράμμα καὶ ἅμα, Θεοῦ θέλοντος, περιέλθῃ εἰς χεῖρας Σας, ἐλπίζω ἐγὼ ὁ καλὸς Σας φίλος ὅτι εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ μὲ ἀφίσχητε χωρὶς τοὺς προσφιλεῖς μοι χαρακτήρας Σας καὶ ὅτι θὰ θελήσητε νὰ μὲ παρηγορῆτε μὲ τὰ φιλικὰ γράμματά Σας.

τῇ 17ῃ ρεμπί-ουλ-αχίρ τοῦ ἔτους 1216 (ἴτοι 18 Δεκεμβρίου 1791 ν. ἡ)

Ὑ σ τ ε ρ ὀ γ ρ α φ ο ν : ἔντιμὲ φίλε μου, ὁ Καπιτὰν Ἀνδρουτσός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν προκατόχων Σας ἐλεηλάτει καὶ κατέστρεφε τὰς Ὀθωμανικὰς κτήσεις, ἀκόμη καὶ τώρα δὲν κάθηται ἡσυχος καὶ λεηλατεῖ τὰ ὀθωμανικὰ μέρη καὶ κατόπιν καταφεύγει εἰς Πρέβεζαν, ὅπου καὶ ἔχει τὴν κατοικίαν του. Τὰ κακουργήματα πού διαπράττει θὰ ἐπιφέρουν εἰς τὸ τέλος σοβρὰν διαταραχὴν. Τώρα αὐτὸς εὗρίσκεται εἰς Πρέβεζαν καὶ ἂν ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ἡ ὁποία ἐμφορεῖται ἀπὸ τόσοον ζῆλον καὶ τόσῃν καλῇν διάθεσιν, φροντίσῃ διὰ τὴν ἐξόντωσίν του, εἶναι φανερόν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνέργειά σας θὰ προξενήσῃ ἄκρην ἱκανοποίησιν εἰς τὴν ἐνδοξὴν αὐτοκρατορίαν καὶ θὰ ἀποδειχθῇ ἡ μεγάλη φιλία καὶ ἡ ἀκραφνὴ διάθεσις ἀπέναντι ἐμοῦ τοῦ τοῦ ἀφωσιωμένου Σας φίλου. Εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐπιδειξήτε τὸν θερμὸν ζῆλον Σας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ διατρανώσητε τὴν ἀπόφασίν Σας ὅτι δὲν ἐννοεῖτε νὰ ὑπομένητε τοιαῦτα κακουργήματα. . . ».

Ὁ Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτής ἀπήντησεν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν ὅτι διεβίβασε τὰ κατέκαστα εἰς τὸν ἰατρὸν κ. Λάσκαρην καὶ ὡς πρὸς τὸν Καπιτὰν

(*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

Ἀνδρουῖτον διαβεβαίώνει ὅτι θὰ ἐξετάσῃ καὶ ἂν πράγματι οὗτος εὐρίσκεται εἰς Πρεβεζάν, θὰ φροντίσῃ νὰ τὸν ἀπελάσῃ.

Ὁ ἐν Λευκάδι ἑκτακτος Προβλεπτής Σοράντσο γράφει εἰς τὸν ἐν Κερκύρα Γενικόν καὶ θάλασσαν Προβλεπτήν ὑπὸ χρονολογίαν 2 Φεβρ. 1792 :

« Καθ' ἃ μὲ πληροφορεῖ ὁ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος Ἐνετὸς Γεράσιμος Βρυώνη ὑπὸ χρονολογίαν 26 λήξαντος μηνός, ἐπίκειται ἡ κἀθοδος τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ εἰς Ἀρταν, ὁπόθεν θὰ καταβῇ εἰς Σαλαζόραν καὶ θὰ περάσῃ εἰς τὸν Λούρον καὶ τὸ Κόκκινο, ὅπου αἱ ἀρξάμεναι ἐργασίαι τῶν κτιρίων προχωροῦν. Προξενοῦν ἐξ ἄλλου ἀφορμὰς ἀνησυχίων ἡ παρ' αὐτοῦ γυγνομένη μεγάλη προμήθεια σιτηρῶν καὶ ἄρτου διπυρίτου (γαλέττας), καθὼς καὶ ἡ ἀπρόοπτος μετάκλησις ἐκ Ναυπάκτου τοῦ ἐκεῖσε Πασᾶ, πού εἶναι υἱὸς του, καὶ δὲν κατέστη μέχρι σήμερον δυνατόν νὰ γνωσθοῦν οἱ σκοποὶ του καὶ αἱ προθέσεις του.

» Ἐν ὅψει τῶν ἐξελίξεων τούτων, ἀναφέρω ταπεινῶς εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ μένωμεν μὲ τόσας ὀλίγας δυνάμεις εἰς τὰ διαμερίσματα ταῦτα, ἐνῶ ὡς μόνη ναυτικὴ δύναμις μοὶ ἀπέμειναν δύο τρεχαντήρια. Τὰ ἄλλα δύο ἐστάλησαν τὸ μὲν ἐν εἰς Κεφαλληνίαν, τὸ δ' ἄλλο εἰς Κέρκυραν, ἵνα φέρῃ χρήματα διὰ τὸ Δημόσιον Ταμεῖον. Εἶναι δε ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη νὰ αὐξηθῇ ἡ δύναμις τῆς φρουρᾶς τώρα πού προσεγγίζει ὁ Ἀλῆς καὶ ἐξ ἄλλου οἱ ἡμέτεροι ὑπῆκοοι, ἰδίως τῆς Πρεβεζῆς, εὐρίσκονται εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν ἐξ αἰτίας τῶν μελετωμένων κινήσεων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ . . »

Ἴδου τώρα ἡ ἐκθεσις τοῦ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενου Ἐνετοῦ :

Ἀρτα 26 Ἰανουαρίου 1792. « . . ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος, ἔτοι γράφει ὁ ἐνταῦθα πρόξριτος Βλαζούτης ἀπὸ τὰ Γιάννινα πρὸς τοὺς συναδέλφους του, θὰ ἔλθῃ ὁ Ἀλῆς εἰς Ἀρταν καὶ θὰ παραμείνῃ ἐπὶ ἓνα μῆνα, διότι θέλει νὰ πηγαίῃ εἰς Σαλαζόραν. Ἰνα ἴδῃ ἓνα ἐμπορικὸν πλοῖον πού ἠγόρασε τελευταίως, καὶ ὅστερα θὰ περάσῃ εἰς Λούρον, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὸ φρούριον πού κάμνει ἐκεῖ καὶ διὰ τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι θὰ δαπανησῇ 1000 πουργιὰ καὶ διαδίδεται ὅτι θὰ πηγαίῃ καὶ εἰς τὸ Κόκκινο, ὀλίγον ἀπέχον ἀπὸ το ἔναντι ἀκρωτήριον, ὅπου ἀνεγείρει σπίτια, διότι θέλει νὰ κάμῃ συνοικισμόν.

» Ο ἰσχυρὸς οὗτος Πασᾶς μὲ τὸν ἄφθονον πλοῦτον πού διαθέτει, ἠγόρασεν ὅλα τὰ σιτηρὰ τὰ ὁποῖα εἶχον μεταφέρει εἰς τὰς ἀποθήκας οἱ ἔμποροι καθὼς καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ τὰ μεταφέρει εἰς τὸ Βαγλάμι, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ Ἀρτης καὶ Ἰωαννίνων καὶ κανεῖς δὲν ἠμπορεῖ νὰ μαντεύσῃ τοὺς σκοποὺς του. Χθὲς πέρασεν ἀπ' ἐδῶ ἓνας ἀγγελιαφόρος τὸν, ὁ ὁποῖος ἐπήγαινε εἰς τὴν Ναύπακτον, ἵνα προσκαλέσῃ τὸν Μονχτάρ Πασᾶν, τὸν υἱόν του, εἰς τὰ Γιάννινα. Πρόσωπα ἐλθόντα σήμερον ἀπὸ τὰ Γιάννινα ἔφεραν τὴν εἰδησιν ὅτι ἔφθασαν εἰς τὰ Γιάννινα δύο ἀπεσταλμένοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ὁποῖοι λέγουσιν ὅτι ἐκλείσθη ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης . . »

Τέλος τῆς Δέσμης 1049.

Δέσμη 1050. — Ἐξ Ἀρτης 2 Φεβρουαρίου 1792. Ὁ Ἐνετὸς Ὑποπρόξενος γράφει εἰς τὸν Σοράντσο, ἑκτακτον Προβλεπτήν Λευκάδος :

« . . τὴν 21ην ὥραν σήμερον ἐφθασεν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς μὲ συνοδείαν 100 Ἀγάδων Ἰωαννιτῶν καὶ Ἀλβανῶν καὶ κατέλυσεν εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ὑστερα ἀπὸ μισή ὥρα ἐπῆγα πρὸς ἐπίσκεψίν του μὲ δύο ὁμοσυνεῖς. Τὸν εὗρον ἀρκετὰ προσηνῇ, μοῦ εἶπε νὰ καθίσω καὶ μοῦ ἐξήγησε πληροφορίας διὰ τὸν Δραγομάνον τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ. Τῷ ἀπήντησα ὅτι οὗτος εὐρίσκεται εἰς Πάργαν καὶ ὅτι θὰ μοῦ στείλῃ

μίαν ἐπιστολήν του δι' αὐτόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διαβιβάσω μὲ τὸ ταχύτερον μέσον. Τὸν διεβεβαίωσα ὅτι θὰ τὴν στείλω μὲ εἰδικὸν ἀπεσταλμένον. Ὁ ἴδιος Πασσᾶς μου εἶπε νὰ γράψω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅτι ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν θὰ περαιωθῇ εἰς τὸ Κόκκινο, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰ μέρη του καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως μεταβῇ ἐκεῖ ἡ Ὑ. Ἐ. καὶ συναντηθῇτε ἵνα κανονισθοῦν ὥρισμένα συνοριακὰ ζητήματα σπουδαῖα. Μετὰ τρεῖς ὥρας μου ἔστειλε μίαν ἐπιστολήν τουρκιστὶ διὰ τὸν Δραγουμάνον, παραγγέλλων μοι νὰ τὴν στείλω ἄνευ ἀναβολῆς εἰς Πάργαν καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει μέσον ἂν' ἐδῶ, τὴν ὑποβάλλω εἰς Ὑμᾶς διὰ τοῦ παρόντος φακέλλου. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Κόκκινο θὰ μεταβῇ εἰς Λοῦρον, ὅπου θὰ μείνῃ ὀλίγας ἡμέρας καὶ κατόπιν θὰ ἐπιστρέψῃ ἐδῶ . . .»

Γράμμα ἑλληνιστὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτὴν Σοράντο :

«Ἐξοχώτατε Προβλεπτὰ καὶ ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε φίλε.

Σὰς γνωστοποιῶ ὅτι χάριτι θεῆς, ἔφθασα ἐδῶ ἐν πλήρει ὑγείᾳ καὶ προτιθέμενος νὰ μεταβῶ εἰς τὸ τιμᾶριόν μου εἰς Κόκκινο, Σὰς παρακαλῶ θερμῶς νὰ μου στείλῃτε τρεῖς «Φελοῦκες» εἰς Σαλαχώραν, ἵνα περάσω εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν καὶ κατόπιν θὰ ἐπιστρέψω. Θὰ ἔχω ἀφορμὴν ἐκ τούτου νὰ διαπιστώσω τὴν Ὑμετέραν εἰλικρινὴ φιλίαν καὶ Σὰς διαβεβαιῶ καὶ ἀπὸ μέρους μου Ὑμεῖς θὰ εὗρητε ἱκανοποίησιν εἰς οἰονδήποτε αἴτημά Σας καὶ Σὰς εὖχομαι ὑγίαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

T.Σ. Ἀρτα, 12 Φεβρουαρίου 1206. Ὑπογραφή: τουρκιστὶ.

Ὁ ἔκτακτος Προβλεπτὴς Λευκάδος κ. Σοράντο γράφει εἰς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν, ὑπὸ χρονολογίαν 11 Μαρτίου 1792, ὅτι παρεχώρησεν εἰς τὸν Ἀλῆν τὰ ζητηθέντα τρία πλοιάρια (φελοῦκες) καὶ προσθέτει :

« . . . ὁ Ἀλῆς σκοπεύει νὰ καλλιεργήσῃ καὶ νὰ φέρῃ κατείκους εἰς τὸ μεγάλο του φέουδον «τὸ Κόκκινο», τὸ ὁποῖον αὐξηθὲν προσφάτως ἐκτείνεται μέχρι τῆς Βόνιτσας ἀπ' ἐνὸς καὶ ἀπ' ἑτέρου μέχρι τῆς θέσεως Δέματα, ἀπέναντι τοῦ αὐλακος τῆς Ἀγίας Μαύρας. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος φθάνει μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης καὶ ἀπὸ βορρᾶ καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τῆς Πρεβέξης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὁποῖου εὐρίσκεται ἡ πόλις τῆς Πρεβέξης, τῆς ὁποίας ἡ εὐνοϊκὴ θέσις διὰ τὸ ἐμπόριον τὴν κατέστησεν ἀνθηρὰν καὶ πυκνοκατοικημένην. Ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος, ὅπου ἀκόμη ὑφίστανται ὑπολείμματα πολαιῶν τειχῶν, φαίνεται ὅτι ὁ Πασσᾶς θέλει νὰ ἀνεγείρῃ Ἀποθήκας, ἵνα τοποθετῇ τὰ προϊόντα του καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἐγκατάστασις τούτων οἰκοδομῶν τόσον πλησίον, καίτοι πρόκειται τώρα περὶ μικρῶν ἐγκαταστάσεων, αἱ ὁποῖαι ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ἡμποροῦν νὰ ἐπεκταθοῦν, ἀποτελοῦν κίνδυνον διὰ τὰ συμφέροντά μας ἐν Πρεβέξῃ καὶ εἰς τὴν γενικὴν κατάστασιν τῶν συνόρων, διότι δὲν δυνάμεθα μετ' ἀδιαφορίας νὰ βλέπωμεν τόσον πλησίον ἕνα φιλόδοξον ἄνθρωπον καὶ πλούσιον καὶ λίαν ἰσχυρὸν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ἡ ὁποία ἀδυνατεῖ κάποτε νὰ ἀντιδρῇ, λόγῳ τῆς ἀποστάσεως, εἰς τὰς τάσεις πρὸς ἀνεξαρτησίαν τῶν κατὰ τόπους Διοικητῶν Ἐπαρχιῶν . . . »

26 Μαρτίου 1792. — Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην ὅτι εἰς τὰ Γιάννινα ἐνεφανίσθη ἡ πανώλης καὶ ὅτι ἀπέστειλεν ἄνθρωπὸν του ἐκεῖ, ἵνα μάθῃ τὰ καθέκαστα.

28 Μαρτίου 1792. — Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Δόγην :

« . . . ἀφοῦ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐπεσκέφθη τὸ φέουδόν του εἰς τὸ Κόκκινο, ἐπέστρεψε τὸ βράδυ τῆς 29ης Φεβρουαρίου. Πρὶν ἐγκαταλείψῃ τὸ Κόκκινο, ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τὸν

Ἐκτακτον Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας, ὅστις δὲν ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ ἀρνηθῇ, ἀλλὰ ἐπέβη μᾶς «φελούκας» καὶ τὸν συνήντησε, δῆθεν κατὰ τύχην, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Ἀλὴν ἐκδηλώσεις εὐχαριστηρίους διὰ τὴν φιλίαν πού ἐπέδειξε ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής καὶ τῷ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ σεβασθῇ τὰ τωρινὰ σύνορα καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ διαβιβάσῃ τὰς θερμὰς του εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ εἰς ἐμέ. Κατόπιν μετέβη εἰς Λοῦρον καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ τὰ κτήματά του, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀρταν καὶ πάλιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἔδραν του, τὰ Ἰωάννινα. Πλὴν ἀπὸ τὸν Λοῦρον ἐξετόξευσε τὸ πρῶτον πυροτέχνημα, τὸ ὁποῖον διαψεύδει τὰς ἐπανειλημμένας διαβεβαιώσεις του περὶ φιλίας καὶ σεβασμοῦ τῶν ἀμοιβαίων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων καὶ μαρτυρεῖ τὸν παράφορον χαρακτῆρα του. Τὴν πρωΐαν τῆς 9ης τρέχοντος, ἐδολοφονήθη ἀπὸ τοὺς «λεβέντες» ὑπὸ τὸν Καπιτὰν Σπύρον Καλόγερον καὶ τὸν Καπιτὰν Δράκον Γρίβαν, ἐν Πρεβέζῃ, κάποιος ὀνόματι Γκέκας, μὲ μίαν ντουφεκιὰν ριφθεῖσαν δι' ἐνὸς παραθύρου μᾶς ἀποθήκης, ἣ ὁποία λέγουν ὅτι ἔχει ἐνοικιασθῇ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἔμπορον Γάλλον Λασσάλ, ὁ ὁποῖος ἔχει συναλλαγὰς μὲ τὸν Ἀλὴ Πασσάν, δώσαντα διαταγὰς εἰς τοὺς εἰρημένους Καπιτανέους διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Γκέκα καὶ ὅτι ὁ Ἀλὴς ἀνέλαβε πλήρη καὶ ἀνεκρίαν τὴν ἐθύνην διὰ τὸ πρᾶξιμόν του. Μολονότι πρόκειται περὶ βιαιᾶς πράξεως καὶ ἡ συμπεριφορὰ τῶν δύο ἀρματολῶν προσβάλλει τὴν ἡμετέραν ἀξιοπρέπειαν, ἐφ' ὅσον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους μου ἐγένετο ἡ δολοφονία, καίτοι ὁ φονευθεὶς εἶναι ξένος καὶ βαρύνεται μὲ κλοπὰς καὶ μὲ ἄλλα ἀδικήματα καὶ ἄλλας φορὰς κατεδιώχθη καὶ ἀπληλάθη ἀπὸ τὴν Ἐπικράτειάν μας καὶ κατόρθωσε τώρα νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ πάλιν κρυφίως ἐντὸς τῶν κτήσεών μας, ἐν τούτοις ὅμως, ὥς μοὶ ἀνηγγέλθη τὸ γεγονός ἀπὸ τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας, ἔδωκα διαταγὰς νὰ γίνων ἀνακρίσεις καὶ νὰ διωχθοῦν οἱ φονεῖς, ὥς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ μᾶς συνήθους ἀξιοποῖνου πράξεως καὶ διέταξα ὁμοίως νὰ ἀπελασθοῦν ἐκ Πρεβέζης ὅλοι οἱ ἐκεῖ ἀρματολοί. Οἱ ἄνδρες αὐτοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι στρατολογημένοι ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, φαίνεται ὅτι διατίθενται ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἵνα ὑπερασπίζων τὰ μέρη ἀπὸ τὰ κακοσυρρήματα τῶν ληστών καὶ τῶν δολοφόνων πού λευμαίνονται διαρκῶς τὴν ὁθωμανικὴν ὑπαίθριον καὶ θέτουν εἰς κίνδυνον τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Ἀ λ λ ἄ καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι συνήθως λησταὶ καὶ δολοφόνοι.

»Νομίζω ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας μου, ἥτοι ἡ ἀτόκρυψος ἐξωτερικῆς πίσεως καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς πράξεως ὡς κοινοῦ ἐγκλήματος ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς, ἵνα μὴ λάβῃ τὸ ἐγκλημα πολιτικὰς διαστάσεις. Τώρα ὁ Ἀλὴς ζητεῖ τὴν κεφαλὴν τοῦ Γκέκα καὶ τὴν παράδοσιν εἰς αὐτὸν τῆς γυναικὸς τοῦ Γκέκα, ἣ ὁποία εἶναι ὑπήκοος Ἐνετῇ, ὥς καὶ τοῦ υἱοῦ, καθὼς καὶ τὴν παράδοσιν πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν τῆς οἰκίας του. Ταῦτα ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν, ὁ ὁποῖος ἡρνήθη τὴν παράδοσιν. Ἀλλὰ εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολήν του δεικνύεται πλεόν μετριοπαθής. Οὗτος δικαιολογεῖ τὰς ἀξιώσεις του καὶ περιορίζεται εἰς τὴν παράδοσιν μόνον τῆς γυναικὸς καὶ ζητεῖ νὰ μεταχειρισθῇ μὲ ἐπιείκειαν τοὺς Καπιτάνους του Καλόγερον καὶ Γρίβαν, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ σύνορα—λέγει οὗτος—παρέχουν πιστὴν καὶ ὠφέλιμον ὑπηρεσίαν. Εἰς τὴν ἀπάντησίν μου τῆς 24 Μαρτίου τῷ παρέστησα ὅτι ἡ διαταγὴ τὴν ὁποίαν οὗτος ἔδωκε διὰ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ κακοποιοῦ ἐντὸς φιλικῶν του Κράτους, χωρὶς προηγουμένως νὰ προέλθῃ εἰς τὰς ἀναγκαῖας προσυνεννοήσεις, προσέβαλον τὰ δικαιώματα τῆς καλῆς γειτονίας καὶ φιλίας καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀμφιβάλῃ ὅτι θὰ προέβαινον εἰς τὴν σύλληψιν καὶ τιμωρίαν τοῦ κακοποιοῦ, ἂν τὸ εἶχε ζητήσει.

»Ἐν τούτοις ὅμως, προσέθηκα εἰς τὴν ἀπάντησίν μου, τὸ γεγονός τοῦτο, μολονότι λυπηρόν, δὲν πρόκειται νὰ ἀλλοιώσῃ τὰς φιλικὰς μας σχέσεις καὶ τὴν καλὴν γειτονίαν καὶ ὅτι θὰ ληφθοῦν ὑπὸ καλὴν σημείωσιν αἱ συστάσεις του διὰ τοὺς δύο καπιτανέους ἀρματολούς του. Ὡς πρὸς τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τοῦ δολοφονηθέντος Δημητρίου Γκέκα, τὸν διαβεβαίωσα ὅτι ἔδωκα ἐντολήν εἰς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν νὰ τὰ συγκεντρώσῃ, νὰ τὰ καταγράψῃ καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἄνθρωπον πού θὰ στείλῃ νὰ τὰ παραλάβῃ, ὥς πρὸς τὴν γυναικὰ του καὶ τὸ παιδί του, μόλις ἔμαθαν τὸν κίνδυνον πού διατρέχουν, ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν. Ἐκθέτων τὰ ἀνωτέρω, ἀναμένω παρ' Ὑμῶν ὁδηγίας

περὶ τοῦ πῶς νὰ κανονίσω τὴν συμπεριφορὰν μου ἀπέναντι τοῦ βιαιῦν αὐτοῦ καὶ φιλόδοξου καὶ ἰσχυροτάτου γείτονος. Πρὸς ὅλας τὰς κατενθύνσεις οὗτος αὐξάνει τὰς κτήσεις του. Μὲ πᾶν μέσον ἐπιχειρεῖ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἰσχύν του καὶ νὰ αὐξήσῃ τὰ ἀναρίθμητα πλοῦτή του καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγαλεπήβολα σχέδιά του. Λέγουν ὅτι ὁ Ἄλῃς φοβεῖται νὰ χάσῃ τὴν εὐνοίαν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ ὅτι εὐρίσκεται ἤδη εἰς συνεννοήσεις μὲ μίαν ξένην δύναμιν (1) καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ ὑπονομεύσῃ τὰς βάσεις τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας καὶ ἐπιζητεῖ τὴν εὐνοίαν τῶν γειτονικῶν ἀρχῶν...

16 Ἀπριλίου 1792.—Ὁ Γεν. Προβλεπτῆς πρὸς τὸν Δόγην :

«... ἐν τοσούτῳ ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς, κινούμενος ἀπὸ τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια καὶ ἵνα ἀποφύγῃ τὰ κτηλήματα, τὰ ὁποῖα προβλέπει καὶ φοβεῖται εἰς βάρος του, χύνει ἀγρίως τὸ αἷμα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀντιτίθενται εἰς τὰ συμφέροντα του καὶ διασπείρει τὴν διχόνοίαν μεταξὺ τῶν ἀρματολῶν, συγκεντρώνει ἄνδρας καὶ ὅπλα καὶ πανταχόθεν προκαλεῖ τὴν ἀπελπισίαν, τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην. Εἶναι εὐχάριστον τὸ ὅτι δὲν ἀσχολεῖται τώρα μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῶν κτηρίων εἰς τὸ Κόκκινο, ὥς ἐπληροφόρηθην ἀπὸ ἑνα ἔμπιστον. Λέγουν ὅτι ὁ Ἄλῃς εἶναι τώρα πολὺ ἀνήσυχος καὶ ὅτι φοβεῖται μήπως ξεσπάσῃ κατ' αὐτοῦ ἡ θύελλα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω ἂν φοβῆται τοὺς συνοριακοὺς Διοικητὰς ἄλλων Ἐπαρχιῶν ἢ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἣτις ἀπεφάσισε τὴν ἐξόντωσίν του. Τώρα αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς τὸ Τεπελένι, ὅπου ἔχει τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς θησαυροὺς του, καὶ εἶναι ἀποφασισμένος νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ τὰ δύο, κατὰ ἐπιθέσεων τῶν ἐχθρῶν του. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνθρωπος νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὴν βίαν τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀντιζήλων του, οὔτε καὶ θὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Βασιλέως του καὶ ὥς ἐκ τούτου ἐνδέχεται νὰ ἐξαγῇ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ των καὶ τοιαύτη τροπὴ τῶν πραγμάτων θὰ ἐπιφέρῃ διαταραχὰς εἰς τὰ σύνορα τῶν κτήσεων τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ὑπηκόων...»

Γράμμα τοῦ Ἄλῃ Πασσᾶ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν Ἀγγέλων Ἑμο :

«... ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φιλικῶς γράφομεν, εἶναι ὅτι ἐλάβομεν τὸ ἀγαπητὸ γράμμα Σας καὶ εἶδομεν τὸ περιεχόμενον καὶ ἐχάρημεν μεγάλως διὰ τὰς καλὰς διαθέσεις Ὑμῶν καὶ διὰ τὴν εὐλικρινὴ φιλίαν Σας. Μᾶς ἐγράψατε σχετικῶς μὲ τὸ πρόσωπον ποῦ ἐστεῖλαμεν ἵνα παραλάβῃ τὰ ἔπιπλα τοῦ φονευθέντος Καπιτὰν Γκέχα ὅτι δὲν τὰ ἐδόξατε, διότι εἶναι πράγματα μικρᾶς ἀξίας, ὅπως ἐπίσης ἔπρεπε νὰ μᾶς παραδοθοῦν καὶ ἡ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του, ἀλλὰ δὲν παρεδώκατε καὶ ἡμεῖς δὲν μπορούμε νὰ ξαναστεῖλωμε τὸν ἀνθρωπον διὰ τὴν παραβίην καὶ ἀφίνομεν τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ τὸ κανονίσῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξουχότης. Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν κακοποιὸν τὸν Ἀνδρουτσον, τοῦ ὁποίου καλῶς γνωρίζετε νὰ ἀπαίσια κακουργήματα ποῦ διέπραξε καὶ ἐπιβάλλεται ὅπωςδὴποτε ἡ ἐξόντωσίς του, καθὼς καὶ ἡ σύλληψις τῆς οἰκογενείας του καὶ ἡ κατάσχεσις τῶν πραγμάτων του. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλος κακοῦργος Καπιτὰν Κτσικογιάννης, ποῦ εὐρίσκεται μὲ τὴν οἰκογένειάν του καὶ μὲ τοὺς ἀκολουθοῦσας του εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν, ἀφῆρεσε τὰς περασμένες ἡμέρας ἀπὸ τὸν Μῆτσον Μανρομιάτην, πρόκριτον τοῦ Κάρζελι (2), 10.000 τεκεῖνα καὶ ἔσχε καὶ τὴν ἀνάιδειαν, ἐνῷ οὗτος ἐκάθητο ἡσυχος, νὰ ἀποπειραθῇ νὰ τὸν φονεύσῃ. Τώρα κάθηται ἀνενόχλητος εἰς Ἀγίαν Μαύραν, ὁ δὲ Μανρομιάτης, φορηθεὶς, ἐγκατέλειπε τὴν κατοικίαν του καὶ ἔφυγε μακρὰ. Εἶναι ἐπάναγκες νὰ τιμωρηθῇ, διότι προξενεῖ πολλὰ κακὰ εἰς τοὺς ὑπηκόους μας καὶ τοιοῦτοτρόπως θὰ ἰσχυροποιηθοῦν οἱ δεσμοὶ φιλίας ποῦ μᾶς συνδέουν τόσο στενά. Σᾶς ἔγραψα τὴν παρούσαν φιλικὴν καὶ Σᾶς εὐχομαι κάθε μεγαλειτέραν τιμὴν καὶ ἀξιοπρέπειαν.

τῇ 19 Σελήνης τοῦ Ραμαζὰν τοῦ 1206 (ἡτοῦ 10 Μαΐου 1792 ν. ἡ.)

1. Μὲ τὴν Γαλλίαν τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α'.

2. Τὸ Βραχόρι.

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν ἘκτακτονΠροβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας (γραφεῖσα ἑλληνιστὶ καὶ μεταφρασθεῖσα ἰταλιστὶ εἰς τὸν φάκελλον, ὁπόθεν καὶ τὴν μεταφράζομεν):

Ἐξοχώτατε φίλε καὶ ἀγαπητότατε. Σᾶς ἀσπάζομαι γλυκά. Ἐλαβα τὸ φιλικὸ Σας γράμμα καὶ εἰμαι εὐχαριστημένος μανθάνων τὴν καλὴν καὶ ἀγαπητὴν εἰς ἐμὲ ὑγείαν Σας. Ἐκατάλαβα τὰ ὅσα μοῦ γράφετε καὶ εἰμαι πολὺ ἱκανοποιημένος. Ἀλλὰ πρέπει τὰ καλὰ λόγια νὰ ἀκολουθήσουν καὶ τὰ ἔργα καὶ ἕως τῶρα. Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπητέ φίλε, ὅτι δὲν ἐδώκατε καμμίαν προσοχὴν εἰς τὰς δικαίας μου ἀπαιτήσεις. Μοῦ ἔγραψε καὶ ὁ Ἐξοχώτατος Στρατηγὸς καὶ φίλος μου διὰ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ κακοποιοῦ Γκέκα, ἀλλὰ τίποτε ἀκόμη δὲν ξιμάθομεν τὸ ὀριστικόν, ἐνῷ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Ὑποδιοικητὴς Πρεβέζης ἀπειμάκρυνεν ἐκεῖθεν τὴν γυναῖκα τοῦ κακοποιοῦ. Σχετικῶς μὲ τὸν Κατοικογιάννην διὰ τὸν ὁποῖον γράφετε ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρύβεται εἰς τὰ μέρη Σας, ἂν θὰ κάμνιτε τὰς καταλλήλους ἐρεῦνας. θὰ ἀντιληφθῇτε ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὰς κτήσεις Σας, ὅπου εὐρίσκει ἀσφαλὲς καταφύγιον. Καὶ εἶναι ἐν ὅλῳ 30 οἰκογένειαί αἱ ὁποῖαι, ἀφοῦ διέπραξαν ληστείας καὶ ἄλλα κακοεργήματα εἰς τὰ μέρη μου, κατέφυγον εἰς τὰ δικά Σας μέρη. Καὶ ἐπειδὴ Σεῖς τους παρέχετε ἄσυλον, αὐτὸ, ἀγαπητέ φίλε, μὲ ἠνάγκασε νὰ ἐξοντώσω τὸν κακοποιὸν Γκέκαν μὲ τὸν γνωστὸν τρόπον, ὁ ὁποῖος καὶ Σᾶς δυσχερέστησεν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον πρέπει νὰ λάβητε τὰ κατάλληλα μέτρα ἐναντίον των, ἵνα ἀποφευχθῶν καὶ ἄλλα ἐπεισόδια. Διὰ τὴν προσβολὴν ποῦ ἔγινε κατὰ τῆς σημαίας μας, δὲν ἐφροντίσατε νὰ μᾶς δοθῇ καμμία ἀποζημίωσις. Δι' ὅλα τὰ ἀνωτέρω περιρμένω τὴν ἀπάντησίν Σας καὶ ὁ Θεὸς νὰ Σας χαρίσῃ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν.

Τ. Σ.— Γιάννινα, 5 Μαΐου 1792.

30 Μαΐου 1792.—Ὁ Ὑποπρόξενος Ἐντὸς ἐν Ἀρτῇ γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας, ὅτι ἔπαυσεν ἡ ἐπιδημία τῆς πανώλους εἰς τὰ Γιάννινα καὶ τὴν Ἀρτάν, ὅτι ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς κάμνει μεγάλας ἐτοιμασίας, ὅτι συνήθροισε περὶ τοὺς 10.000 ἄνδρας, ὅτι ἀνεγείρει δύο ὄρας μακρὰν τῶν Γιαννίνων ἑξ' φρουρία καὶ ὅτι διέταξε νὰ κόψουν τὸ χορτάρι εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην. Αἱ προετοιμασίαι αὗται λέγεται ὅτι δὲν ἀφοροῦν μόνον τὴν κατὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου ἐπιχειρήσιν, ἀλλὰ ὅτι ὁ Ἀλῆς φοβεῖται τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν καὶ τὸν Πασσᾶν τῆς Σκόδρας...

Φάκελλος 1051.

25 Αὐγούστου 1792 ν. ἡ.—«Ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτὴς τῆς Ἀγίας Μαύρας μοὶ ἀγγέλει—γράφει ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Λόγην—τὸν φόνον τοῦ κ. Λασσάλες (1) πλουσίου ἐμπόρου Γάλλου, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκατεστημένου ἐν Πρεβέζῃ. Τὸ τρομερὸν τοῦτο ἐγκλημα μὲ ἠνάγκασε νὰ στείλω ἐκεῖ ἕνα ἀνώτερόν μου ὑπάλληλον, ἵνα διενεργήσῃ ἀνακρίσεις, πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ δράστου, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς θὰ διέφυγεν. Πρέπει νὰ εὐρεθῇ ὅπωςδῇποτε ὁ δολοφόνος, διότι εἰς τὰς παρούσας στιγμὰς ὁ φόνος οὗτος ἐνὸς Γάλλου ἡμπορεῖ νὰ μᾶς δημιουργήσῃ ἀνησυχίας. Αἱ ἐπιστολαὶ τῆς 30 Ἰουλίου καὶ 4 Αὐγούστου ἐκ μέρους τοῦ Ἐκτακτου Προβλεπτοῦ Ἀγίας Μαύρας μοῦ δίδουν πλήρη περιγραφὴν τῆς ἥττης, τὴν ὁποῖαν ὑπέστη ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐναντίον τῶν κατοίκων τοῦ Σουλίου, διὰ τὴν ὁποῖαν εἶχε λάβει τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἵνα ξεσπάσῃ ἐναντίον των τὴν ἐκδίκησιν καὶ ἵνα διὰ τῆς καθυποτάξεως τῶν πληθυσμῶν τούτων ἐπιτύχῃ ὁ Ἀλῆς εὐχερέστερον τὴν πραγματοποιήσιν τῶν μεγαλεπήβολων σχεδίων του. Εἰς τὰ ὅρεϊνὰ καταφύγια, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ἄμυναν τῶν Σουλιωτῶν, κατέρρευσεν ἡ φιλαντία τοῦ ὑπερηφάνου τούτου Διοικητοῦ. Μέρους τῶν στρατευμάτων του, ἡττηθὲν ὑπέστη μεγάλ-

1.— Lassales, ἔχει τὸ κείμενον.

λας ἀπωλείας καὶ διεσχορπίσθη, ἐνῷ τὸ ὑπόλοιπον ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ κατησχυμένον εἰς τὰ Γιάννινα. Ὅσον ἐξητελείσθη τὸ γόητρον αὐτοῦ, ἄλλο τόσον ἰσχυροποιήθη τὸ ἠθικὸν τοῦ γενναίου καὶ ἄρπαγος Σουλωτικοῦ Ἰαοῦ...

30 Ἰουλίου 1792.—Ὁ Προβλεπτὴς Πρεβέζης Αὐγουστῖνος Σοράντισσος γράφει πρὸς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν Ἀγγέλων Μέμο:

«... ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου τῆς 27 Ἰουλίου, φέρω εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος ὅτι ἡ 27 Ἰουλίου ἐσημείωσε τὴν πλέον αἱματηρὰν μάχην μεταξὺ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ τῶν Σουλωτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεκράτησαν οἱ Σουλῶται, ἀφ’ οὗ ἐπολέμησαν γενναίως κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν. Τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ἦτοι τὴν 26ην Ἰουλίου, ὁ Σελιχτάρ τοῦ Πασσᾶ ὁ ὁποῖος ἦτο ἐπὶ κεφαλῇς ἐνὸς ἰσχυροῦ σώματος, εἰς τὸ ὁποῖον μετεῖχον καὶ ἀρματοῦλοι Ἕλληνες, ὤδευσε καθ’ ἐνὸς χωρίου τὸ ὁποῖον εἶναι κάτω τῆς Κιάφας. Κατόπιν μικροῦ ἀγῶνος οἱ Σουλῶται τὸ ἐγκατέλειψαν μὲ ἐλαχίστας ἀπωλείας, ἦτοι δύο—τρεῖς νεκροὶ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων. Ὁ Σελιχτάρ ἔστησεν ἀμέσως εἰς τὸ καταληφθὲν χωρίον τὴν Τουρκικὴν σημαίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς διέταξε τὸν υἱὸν τοῦ Μουχτάρ Πασσᾶν, ὁ ὁποῖος ἦτο παρατεταγμένος εἰς ἄλλο μέρος ἐπὶ κεφαλῇς ἰσχυροῦ σώματος, νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Κιάφας τὴν πρωΐαν τῆς ὁρισθείσης ἡμέρας, ἐλπίζων νὰ τὴν εὕρῃ ἀνυπεράσπιστον. Ἀλλὰ οἱ Σουλῶται, οἱ ὁποῖοι ἐξεκένωσαν τὰ μέρη ὅπου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιτάξουν γενναίαν ἀμυναν, εἶχον συγκεντρωθῇ γύρω τῆς Κιάφας καὶ ἀνέμενον τὴν ἐπίθεσιν. Αἰφνιδίως ὤρμησαν κατ’ αὐτῶν 1000 Τούρκοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ καλλίτεροι ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Οὗτοι εἰς μίαν στιγμὴν εἶδον ὅτι τοῖς ἦσαν ἐμπόδιον τὰ ντουφέκια καὶ τὰ ἐπέταξαν. Παραουσιάσθησαν δὲ εἰς τὸν Μουχτάρ Πασσᾶν καὶ ἀνέσπασαν νὰ σπαθιά. τῶν ὁποίων ἔσπασαν τὰς θήκας ἐνώπιόν του καὶ ὤρμησαν πρὸς τὸν θάνατον. Οἱ Σουλῶται ἤρρισαν σιγὰ—σιγὰ τὴν ὑποχώρησιν, παρακολουθούμενοι ἀπὸ τοὺς ἀφηνιάσαντας Τούρκους, καθ’ ὃν χρόνον ὑποχωροῦντες ἐτουφέκισον τοὺς Τούρκους καὶ ὅταν οἱ Τούρκοι ἐπλησίασαν εἰς τὰς ὀχυράς τῶν θέσεις, εὐρέθησαν εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, διότι οἱ μὲν Τούρκοι ἐκράδαινον τὰ σπαθιά, ἐνῷ οἱ Σουλῶται τοὺς ἀπέκρουον μὲ τὰ ντουφέκια. Τὸ χυνόμενον αἷμα καὶ αἱ μεγάλοι ἀπώλειαι ποῦ ὑφίσταντο ἐξηγείωνον τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι ἐφόρῳον ὅπου ἦτο μεγαλειότερος ὁ κίνδυνος. Ὑφίσταντο καὶ οἱ Σουλῶται ἀπωλείας, πλὴν ἠναγκάσθησαν τέλος οἱ Τούρκοι νὰ ἀποσυρθοῦν, ἀφίνοντες σωροὺς πτωμάτων καὶ πολυαριθμούς τραυματίας.

Πολλοὶ Σουλῶται ἐφονεύθησαν καὶ τοῖς ἔκανσαν οἱ Τούρκοι καὶ ἓνα μικρὸν πύργον, ὅπου ἐκάησαν καὶ οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτοῦ. Οἱ Τούρκοι ἔχασαν εἰς νεκροὺς καὶ αἰχμαλώτους περὶ τοὺς 600, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ οἱ καλλίτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ Πασσᾶ.—Ἀγνωστον τώρα εἶναι τί ἀποφάσεις θὰ λάβῃ ὁ Πασσᾶς μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην...».

6 Μαρτίου 1793.—Ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην :

«...Ἐπέστρεψεν ἀπὸ τῆς Πρεβέζας ὁ Δραγομάνος, ὁ ὁποῖος εἶχε μεταβῆ ἐκεῖ πρὸς συνάντησιν τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Γιαννίνων. Ἐκεῖνος ὁ ὑπερόπτης Διοικητὴς ἀφ’ οὗ καθυστέρησεν ἐπὶ ἓνα μῆνα τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀνθρώπου του, τέλος ἐνεφανίσθη ὁ ἀπεσταλμένος ἀκολουθούμενος ἀπὸ πολλοὺς συνοδοῦς. Ὁ Ἀλῆς δὲν διετίπλωσεν διὰ τοῦ πληρεξουσίου του, παρὰ τὰς συνήθεις ἀξιώσεις, ὅτι πρέπει νὰ μὴ δεχόμεθα εἰς τὰ ἐδάφη μας τοὺς κακοποιοὺς οἱ ὁποῖοι λυμαίνονται τὰ Ὄθωμανικὰ μέρη καὶ εὐρίσκουν ἀσυλὸν εἰς Πρεβέζαν. Ἐξήτησε νὰ τοὺς συλλάβωμεν καὶ νὰ τοὺς τιωρήσωμεν, ἐπέμεινε νὰ ἐξοντώσωμεν τὸν Κατοικογιάννην καὶ νὰ τοῦ παραδώσωμεν τοὺς δυστυχεῖς υἱοὺς τοῦ δολοφονηθέντος Μανρομιάτη καὶ τέλος ἠξίωσε νὰ μὴ παρέχωμεν καμμίαν βοήθειαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Σουλῶτας.—Τὰ ζητήματα αὐτὰ τὰ εἶχεν ἀναφέρει καὶ προηγουμένως καὶ δὲν ἦτο καθόλου ἀνάγκη νὰ τοῦ στεῖλωμεν τὸν Δραγομάνον, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰ ἴδια.— Ὁ Δραγομάνος μᾶς

τῷ ἀπήντησεν ὅτι θὰ ἀναφέρῃ τὰ καθέκαστα εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀρχήν. Μόλις ἔλαβον γινώσκων τῶν αἰτημάτων τοῦ Ἀλῆ, τῷ ἀπήντησα ὅτι θὰ λάβω τὰ κατάλληλα μέτρα, ὥστε νὰ ἀποκατασταῇ μία ὁμαλὴ τάξις πραγμάτων εἰς τὰ σύνορα καὶ ὅτι θὰ φροντίσω νὰ ἀπομακρύνω ἀπὸ τὰ ἑδάφη μας τοὺς κακοποιούς, ἂν πράγματι ἔχουν καταφύγει ἐντὸς τῶν κτήσεών μας. Τοῦ εἶπα ὅτι ἐξαπέλυσα προκηρύξεις. — Ἐπειδὴ ὁ Ἀλῆς εἶναι τώρα πολὺ ἀπησχολημένος μὲ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σουλιωτῶν, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἡσυχάσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος. — Ἐν τοσούτῳ αὐτῇ ἡ ἀνωφελὲς ἀποστολὴ ἐστοίχισεν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον τὸ ποσὸν τῶν 396 τζεκινίων διὰ τὴν διατροφὴν καὶ συντήρησιν τῶν ἀνθρώπων μας, οἱ ὅποιοι ἔμειναν πλεόν τοῦ μηνὸς εἰς Πρέβεζαν, συμφώνως μὲ τὴν σημείωσιν τοῦ Δραγομάνου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς :

Διὰ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν : 10 μπράτσα ὕφασμα σκαρλάτο διὰ δύο ἐπενδύτας πρὸς 2 τσεκινία τὸ μπράτσο=20.—36 μπράτσα ὕφασμα ἀργυροποικίλον καὶ χρυσοποικίλον Λαμασκηνὸν πρὸς 21½ τσεκινία τὸ μπράτσο=τζεκ. 90.—Μπράτσα 24 ράζο διπλὸ πρὸς λίρας 30=τσεκινία 15.— Ἐνα καθρέπτην μὲ ἐπίχρυσον πλαίσιον.— 12 φυλτζάνια τοῦ καφφέ μὲ πιαττάκια, ποικιλιμένα μὲ χρυσὸν καὶ ἄνθη.

Διὰ τὸν Σελιχτάρ καὶ τοὺς 90 ἀρματωλοὺς ἱστυνοδούς του ἐπὶ 4 ἡμέρας διατροφὴν καὶ συντήρησιν=Τζεκινία 85. Φιλοδωρήματα εἰς τοὺς ὑπηρετάς=Τζεκινία 12. Διὰ τῆς βάρκας πού ἐχρησιμοποίησαν οἱ Τοῦρκοι=Τζεκινία 5. Γράμματα σταλέντα δι' εἰδικοῦ ταχυδρομοῦ εἰς τὸν Πασσᾶν, εὐρισκόμενον 4 ἡμέρας μακράν, δύο φοράς=Τζεκινία 10. Διὰ συνηθισμένην ἀποζημίωσιν εἰς τὸν Δραγομάνον 56 ἡμέρας πρὸς 2 τσεκινία=112.—Σύνολον τζεκινία 396.

Δέσμη 1053. — 10 Ὀκτωβρίου 1793. — Ὁ ἐν Πρεβέξῃ Προβλεπτὴς γράφει ὅτι τέσσαρες πρόκριτοι, ἦτοι ὁ Δράκος Σταμάτης ἐκ Σουλίου, Πέτρος Πεδάτος ἐκ Μεσσολογίου, Κώστας Χατζημάρκος ἀπὸ τὸν Μορέαν καὶ Θεόδωρος Ἀναστάσις ἀπὸ τὸ Ξηρόμερον, ἦλθον εἰς συνεννοήσεις μὲ τοὺς ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως, ἵνα μεταφέρουν ἐκεῖ πολλὰς οἰκογενείας καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινὰς ἐκ Πρεβέξης, ὅτι τοῦ διέφυγον οἱ ἄλλοι καὶ ὅτι συνέλαβε μόνον τὸν Σταμάτην, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ εἰς Πρέβεζαν, κοῖτοι κατάγεται ἐκ Σουλίου, καὶ ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀπολύσῃ, διότι ἐφάνησαν ἀπειλητικοὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Σουλίου πού εἶναι πληθυσμὸς πού διατηρεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν του διὰ τῶν ὅπλων μὲ μεγάλο θάρος βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὴν στρατηγικὴν θέσιν, εἰς ἣν εὐρίσκεται, λόγῳ τῶν ἀπροσίτων βουνῶν. Πολλὰς φορὰς ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τῶν ἵνα τοὺς καθυποτάξῃ, καὶ μάλιστα τὸν τελευταῖον καιρὸν, ἀλλὰ ἀπέτυχεν ὑποστάς μεγάλας ἀπωλείας. Οἱ κάτοικοι οὗτοι δι' ἐπιστολῶν ἀπειλητικῶν πρὸς τὸν Ἐκτακτον ἐν Λευκάδι Προβλεπτὴν καὶ πρὸς τοὺς Συνδίκους τῆς Πρεβέξης ἠξίωσαν τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Δράκου Σταμάτη, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς Σουλιώτης καὶ ἐδήλωσαν ὅτι αἱ συνεννοήσεις μὲ τοὺς ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως ἀφορροῦν εἰς τὴν μεταφορὰν ἐκεῖ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδιῶν καὶ τῶν γερόντων, ὡς καὶ ἐν γένει τῶν ἀνικάνων, ἵνα ἀποφύγουν τοιοῦτοτρόπως τὰς ἐκδικήσεις τοῦ Ἀλῆ καὶ ἵνα ἔχουν μεγαλειτέραν εὐχέρεϊαν ὅπως ἀντιτάξουν σθεναρὰν ἄμυναν κατὰ τοῦ τυράννου τούτου, ὅστις ἐπιζητεῖ νὰ τοὺς ὑποτάξῃ πάσῃ θυσίᾳ. Ὁ ἡμέτερος ἐν Νεαπόλει ἀντιπρόσωπος γράφει ὅτι ἐματαιώθησαν αἱ συνεννοήσεις, λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ Σουλιῶται δὲν ἐδέχθησαν μερικὸς ὅρους. Ἀπήντησα εἰς τοὺς Σουλιώτας ὅτι ὁ Σταμάτης ἐκρατήθη μὲ τὸ δικαίωμα ἐκεῖνο πού ἔχει κάθε Κράτος ἀνεξάρτητον καὶ διότι ὁ Σταμάτης εἶναι ὑπὸν ἑνετός, ὡς κατοικῶν ἐν Πρεβέξῃ. Ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος διέταξα νὰ ἀπολυθῇ ὁ Σταμάτης, ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἐπανασυνδέ-

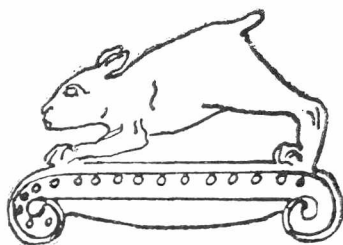
σωμεν τοὺς δεσμοὺς φιλίας μὲ ἓνα ἡρωϊκὸν λαόν, ὅστις ἀποτελεῖ ἐν ἰσχυρὸν προ-
πύργιον εἰς τὰς βλέψεις τοῦ φιλοδόξου καὶ ταραχοποιοῦ Ἑλλή Πασσά...»

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ἔστειλεν ἀπὸ τὸ Σοῦλι ὁ πρόκριτος Ἰωῶργο Μπότσαρης τὴν 30 Αὐγούστου 1793 εἰς τοὺς Συνδίκους τῆς Προβέξης : (ἡ ἐπι-
στολὴ εἶναι γραμμμένη Ἑλληνιστί, ἀλλὰ εἰς τὸν φάκελλον παρατίθεται Ἰταλιστί
καὶ δίδεται ἤδη μετεφρασμένη):

Εὐγενέστατοι καὶ ἀγαπητότατοι φίλοι μας Σύνδικοι τῆς Προβέξης.
Τὴν εὐγένειάν σας ἀσπάζομαι γλυκά. Σήμερον ἐμάθαμε τὸ ξαφνικὸ
ἐπεισόδιον, ποὺ μᾶς φανερώνει ὁ δικὸς μας Γιῶργο Σταμάτης καὶ
καθὼς μᾶς ἀνέφεραν τὰ ἄτομα ποὺ εὐρίσκονται μὲ αὐτόν, καὶ πολὺ
ἐπαραξενεύθημεν καὶ δὲν ἐπιστεύαμε ποτὲ ὅτι τέτοια προσβολὴ θὰ
μᾶς ἐγίνετο ἀπὸ χριστιανούς, διότι αὐτοὶ ξεύρουσι ὅτι ἡμεῖς ἔστειλα-
μεν εἰς τὴν Νεάπολιν τὸν δικὸν μας ἄνθρωπον διὰ νὰ εἷρῃ μέρος νὰ
μεταφέρωμεν τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἀμάχους, ἵνα εἶναι ἐξησφαλι-
σμένοι ἐν ἡ περιπτώσει ἣθελε συμβῇ κανὲν δυσάρεστον ἐδῶ εἰς τὸν
τόπον μας. Γνωρίζουν οἱ αὐτόθι τὸ τί ὑπεφέραμε τὸν τελευταῖον
καιρὸν καὶ προτήτερα, ἀλλὰ ὁ Παντοδύναμος μᾶς ἐγλύτωσε ἀπὸ τὰ
νύχια τοῦ Ἑλλή καὶ ἐλπίζομεν καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς
τὸν ἀγῶνά μας. Τώρα σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὸν ἐξο-
χώτατον Προβλεπτὴν νὰ ἀπολύσῃ τὸν ἄνθρωπόν μας, διὰ νὰ πηγαῖν
ὅπου ἡμεῖς τὸν ἐστείλαμεν μαζί μὲ ἄλλους δικούς μας καὶ ἀναλαμ-
βάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ πηγαῖν μὲ τὸν Σταμάτη κανέναν
ὑπήκοον τοῦ Πρίγκιπος. Ἄν δὲ δὲν ἐπιτύχωμεν τὴν ἀπόλυσιν τοῦ
ἀνθρώπου μας, ὥς μάθουν ὅτι ὁ Σταμάτης ἔχει στὸ Σοῦλι 50 συγγε-
νεῖς ἀπὸ τοὺς προκρίτους καὶ δὲν θὰ μπορέσω οὔτε ἐγὼ, οὔτε κανεὶς
ἄλλος νὰ τοὺς κρατήσωμεν. Ἐξ ἄλλου καὶ ὅλοι ἡμεῖς δὲν θὰ ὑπομεί-
νωμεν τοιαύτην ὕβριν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ μὴν τὰ χαλάσωμεν μὲ τὸν
Πρίγκιπα, καθ' ὃν χρόνον εἴμεθα ἀπὸ τόσον καιρὸν φίλοι ἀχώριστοι
καὶ περιμένωμεν τὴν ἀπάντησίν σας διὰ τὴν ἡσυχίαν μας.

Ὁ πάντοτε ἀγαπητότατος Γιῶ ρ γ ο Μπό τ σ α ρ η ς.
(Τύπος σφραγίδος)

(Συνεχίζεται)

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ ἄ. μ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗ(*)

Γράμμα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Προβλεπτὴν τῆς Πρεβέζης, σταλὲν ἐξ Ἰωαννίνων τῇ 13ῃ Ὀκτωβρίου 1793:

«Εὐγενέστατε καὶ ἀγαπητὲ φίλε καὶ ἀφωσιωμένε Προβλεπτὰ τῆς Πρεβέζης, χαῖρε. Σοῦ κάμνω γνωστὸν ὅτι ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν σου καὶ μανθάνω ὅτι ἀπηγόρευσες εἰς ὑπηκόους μου νὰ πηγαίνουν σὲ μακρυνὰ μέρη καὶ μὲ αὐτὸ ἀπέδειξες τὰ καλὰ αἰσθήματα τῆς καλῆς γειτονίας καὶ τῆς μεταξύ μας εἰλικρινοῦς φιλίας, καὶ σοῦ εἶμαι πολὺ ὑπόχρεως. Νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι ἔχω καὶ ἐγὼ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα καὶ εἰς οἰανδήποτε περίστασιν ποὺ ἤθελε παρουσιασθῇ, θὰ πράξω καὶ ἐγὼ τὰ ἴδια χάριν τῆς καλῆς γειτονίας. Ἀρκεῖ νὰ μοῦ γράψης, καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι πρόθυμος νὰ σὲ ἐξυπηρετήσω καὶ νὰ σὲ εὐχαριστήσω καὶ εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν σου. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ χαρίξῃ ὑγίαν. . .»

Γιάννινα 13 Ὀκτωβρίου 1793.

Υ. Γ. Ὁ κομιστὴς τῆς παρούσης Σταθάκης θὰ σοῦ συστήσῃ τὰ πάντα προφορικῶς καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὸν ἀκούσῃς μὲ εὐμένειαν.

Ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην τῇ 27 Ἰανουαρίου 1794:

«. . . Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνταῦθα δυσκόλου ὑπηρεσίας μου ἔλαβα συχνὰ εὐκαιρίαν ν' ἀναφέρω Ὑμῖν περὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, περὶ τῆς φιλοδοξίας του καὶ τῶν μεγαλεπήβολων σχεδίων του ὅπως ἐξαπλώσῃ τὰς κτήσεις του, καθὼς ἐξέφρασα καὶ τὰς ἀνησυχίας μου, διότι ἔχομεν ἓνα τόσον ἀλαζόνα γείτονα. Οὗτος εὐρέθῃ πολλὰκις μπλεγμένους εἰς αἱματηροὺς κατὰ τῶν Σουλιωτῶν ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι κατάρθωσαν νὰ τὸν ἀποκρούσουν ἀπὸ τοὺς ἀποκρήμινους βράχους των καὶ διετήρησαν τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Ἐτοίμασεν ἡμεῖς νὰ ἀνεγείρῃ ἀποθήκας καὶ πύργους εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Πρεβέζης ἄκραν, ὅπου εἶχεν ἀποφασίσει νὰ κάμῃ τοιαῦτα ἔργα. Τώρα ὅμως, ἐπανελθὼν εἰς τὰ πρότερα μεγαλεπήβολα σχέδια, συγκεντρώνει εἰς τὸν Λούρον ἐργάτας καὶ διάφορα ὕλικά καὶ τὰ διεκπεραιώνει εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος τῆς Πρεβέζης καὶ προτίθει νὰ ἀνεγείρῃ ἐκεῖ φρούρια καὶ ἀποθήκας...

28 Φεβρουαρίου 1794. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην:

«...Ἐξακολουθοῦν αἱ προετοιμασίαι τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ διὰ τὰ ἔργα εἰς τὸ Κόκκινον. Εἰς τὰ δύο ἄκρα ἔναντι τῆς Πρεβέζης, εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, πρόκειται νὰ ἀνεγείρῃ ἓνα μεγάλο τετράγωνον ὁμοιον μὲ τὸ τοῦ Λούρου, εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀνεγείρῃ

(*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

ἀποθήκας ἐνθ' εἰς τὰς γωνίας θὰ κάμῃ φρούρια, τὰ ὅποια λέγουν ὅτι θὰ χρησιμεύσουν ὡς καταφύγια τῶν ἐργατῶν πού θὰ φυλάσσουν τὰς ἀποθήκας. Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρο ἔναντι τῆς Πρεβέξης θὰ ἀνεγείρῃ ἓνα τοῖχον πάχους 7 ποδῶν, μήκους 200 βημάτων καὶ πλάτους 100. Καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου θὰ κάμῃ ὀπίτια δι' ἓνα συνδικισμόν... Μεγάλη ἀνησυχία σημειοῦται εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Πρεβέξης ἀπὸ τὰ τολμηρὰ αὐτὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ... Ἀνέφερα τὰ καθέκαστα καὶ εἰς τὸν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Βάβυλον καὶ ἐλπίζω νὰ ἀποσπᾷσιν καμμίαν διαταγὴν, ἵνα σταματήσουν τὰ σχεδιαζόμενα ἔργα. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον θὰ εἶνε ἀποτελεσματικαὶ αἱ διαταγαὶ πρὸς τὸν Ἀλῆν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ἡ τωρινὴ ἡπιότης, ἡ κατάπτωσις τοῦ Κράτους ἐκείνου, ἀφυπνίζει καὶ ἐνθαρρύνει τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν κατὰ τόπους Διοικητῶν εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας Ἐπαρχίας καὶ ὁ Ἀλῆς ἔχει τὴν ἰδιοφυίαν καὶ ὅλα τὰ μέσα νὰ ἀγνοήσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἡγεμόνος του καὶ νὰ προβάλλῃ ἀντίστασιν. Πλούσιος, ἰσχυρὸς, ἐλαυνόμενος καὶ κλυδωνιζόμενος ἀπὸ μίαν ἀπέραντον φιλοδοξίαν ἵνα ἄρχῃ ὡς ἀπόλυτος αὐθέντης, γνωρίζει ὅλας τὰς τέχνας αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ τὸν φέρουν πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ψυχρὸς ὑπολογιστής, προικισμένος μὲ τεραστίαν θέλησιν, γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων τὶ εἰδους ἀντιστάσεις ἡμποροῦν νὰ συναντήσουν τὰ μεγαλεπήβολα σχέδιά του εἰς τὴν πραγματοποιήσιν των. Ἐξ ἄλλου τὰ ὑπὸ τῶν Συνθηκῶν καθοριζόμενα ἀποτελοῦν ἓνα ἐλάχιστον φραγμὸν εἰς ἓνα τόσοον φιλοδόξον ὡς ὁ Ἀλῆς, ὅστις δὲν λογαριάζει τίποτε καὶ προχωρεῖ ἀμέριμος εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν σχεδίων του. Θὰ χρησιμοποιοῖσιν τὸν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν. Καὶ ἔστειλε τὸν Μουχαρράφ συνοδευόμενον ἀπὸ πολλὴν ἀκολουθίαν, καὶ ἀφοῦ παρέμειναν τρεῖς ἡμέρας εἰς Βόνιτσαν τροφοδοτούμενοι δι' ἐξόδων μας, μετέβησαν κατόπιν εἰς Λευκάδα καὶ ἐζήτησαν ἀκόμη μίαν φορὰν ἀπὸ τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτήν νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὰς κτήσεις μας ὅλας τὰς οἰκογενεῖας πού εἶνε ὑπήκοοί του. Μὲ τὸ μέσον τοῦτο ἐπιδιώκει νὰ προσεταιρισθῇ τοὺς ἀρματολούς καὶ νὰ τοὺς ἐγκαταστήσῃ εἰς τὰ οἰκήματα πού ἀνεγείρει. Εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ὁ Ἐκτακτὸς Προβλεπτής ἀπήντησεν ὅτι οἱ ξένοι ὑπήκοοι οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰς Ἑνετικὰς κτήσεις χαίρουν ἀκρας ἐλευθερίας καὶ ὅτι ἔρχονται μόνοι των καὶ κανεὶς δὲν τοὺς προσκαλεῖ διὰ τῆς βίας καὶ οὐτε δύναται νὰ τοὺς ἀπελάσῃ, διότι ἡ Ἑνετικὴ Πολιτεία τοῖς παρέχει ἄσυλον συμφώνως μὲ τὸ διεθνὲς δίκαιον. Καὶ μίαν ἄλλην αἴτησιν ὑπέβαλεν ὁ Μουχαρράφ, ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀλῆ, δηλαδὴ ἐζήτησε νὰ τῷ ἐπιτρέψωμεν νὰ καταδιώξῃ τοὺς κατοικοὺς καὶ τοὺς ληστὰς ἐντὸς τοῦ ἐδάφους μας....»

4 Μαΐου 1794.—Ο ἴδιος Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην :

«... μοῦ γράφουν ὁ Ἐκτακτὸς Προβλεπτής τῆς Λευκάδος καὶ ὁ τῆς Πρεβέξης ὅτι ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς δὲν παύει νὰ προκαλῇ διχονοίας μεταξὺ τῶν ἀρματολῶν καὶ φοβούμενος περισσότερον παντὸς ἄλλου τὸν Καπιτὰν Γρίβαν, τὸν ἔθεσεν ἐκτὸς νόμου καὶ τώρα ὑποβάλλει τοὺς ἐλθροὺς αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Κατσιγογιάννην, εἰς τὸν ὅποιον ἀνέθεσεν τὴν φύλαξιν ὅλου τοῦ ἐδάφους του, πού ἦτο προτιότερα χωρισμένον εἰς δύο μέρη μεταξὺ τῶν ἀρματολῶν. Ἀλλὰ ὁ Καπιτὰν Γρίβας μὲ ἰσχυρὸν ἀριθμὸν ὁπαδῶν του, ἐπιδόθεις εἰς τὴν ληστείαν, φαίνεται ὅτι παρεμποδίζει τὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ καὶ θὰ ματαιώσῃ τὴν πραγματοποιήσιν των, διὰ καταστροφῶν, διὰ τοῦ τρόμου καὶ διὰ τῶν ζημιῶν πού θὰ προκαλέσῃ εἰς βάρος τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ἀπρησχολημένοι εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Πρεβέξης ἄκραν. Πρῶτα θύματα ὑπῆρξαν τὰ μονόξυλα πού μεταφέρουν τὰ ὕλικά καὶ τοὺς ἐργάτας, τὰ ὅποια ὑπέστησαν τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Καπιτὰν Γρίβα καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀλῆς ζητεῖ παρ' ἡμῶν νὰ ἀπελάσωμεν τὸν Καπιτὰν Γρίβαν καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἀπὸ τὰς κτήσεις μας...».

Δέσμη ἀρ. 1055.—Κέρκυρα 20 Σεπτεμβρίου 1794.— Ὁ Κάρολος Βίδμαν, Γενικὸς κατὰ θάλασσαν Προβλεπτής, γράφει εἰς τὸν Δόγην :

«... Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῶν Γιαννίνων φαίνεται ὅτι ἐγκατέλειψε τὰς ἐργασίας εἰς τὰ κτίρια τὰ ἀνεγειρόμενα ἐναντι τῆς Πρεβέζης. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ μὴ ἐπεχίρει περαιτέρω ἔργα καὶ νὰ μὴ μᾶς δημιουργήσῃ νέας ἐνοχλήσεις ὁ ἀνήσυχός του χαρακτήρ. Εἶναι λίαν φιλόδοξος καὶ συμφεροντολόγος ταυτοχρόνως. Ἄλλως τε δὲν εἶναι ἥσυχα τὰ σύνορα ὅπου ὀρῶσιν διάφοροι κακοποιοί, οἱ ὁποῖοι ληστεύουν καὶ διαρπάζουν. Τελευταίως συνέλαβον καὶ μερικὺς ὑπηκόους μας καὶ ζητοῦν ἐξαγορὰν ἵνα τοὺς ἀπελευθερώσουν. Οὗτοι εἶναι οἱ λεγόμενοι ἀρματωλοί, εἶδος ἐνόπλων συγκεντρωμένων ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιφόρτισμένοι μὲ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μερῶν ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ δολοφόνους, ἐνῶ εἶναι οἱ ἴδιοι λησταὶ καὶ δολοφόνοι. Ἔδωκα διαταγὴν εἰς τὸν Προβλεπτήν τῆς Πρεβέζης νὰ ἀπελάσῃ ὅλους τοὺς κακοποιούς. . .»

Κέρκυρα 26 Ἰανουαρίου 1795. Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Δόγην :

«... ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, ἀναχωρήσας ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀρταν, ἵσως διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς κτήσεις του εἰς τὸν Λοῦρον καὶ εἰς τὸ Κόκκινο, πού εἶναι ἀπέναντι τῆς Πρεβέζης. Τὸν συνοδεύουν ὁ υἱὸς του Βελῆ μπέης καὶ 500 ἐνοπλοι. Δὲν εἶναι γνωστὰ αἱ διαθέσεις του καὶ οἱ σκοποὶ του καὶ μάλιστα εἰς μίαν ἐποχὴν τόσοσιν πηχράν. Λέγουν ὅτι σχεδιάζει νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ Μουσελίμη τοῦ Βραχωρίου εἰς τὸ Ξηρόμερο, πού εἶναι ἐχθρὸς του καὶ λέγουν μάλιστα ὅτι ἤδη ἀπέστειλε ἓνα ἀριθμὸν ἐκ τῶν ἐνόπλων του ἐκεῖ. . .»

Κέρκυρα 12 Φεβρουαρίου 1795. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην :

«... ὁ Ἀλῆς ἀφοῦ παρέμεινε μερικὰς ἡμέρας εἰς τὴν Ἀρταν, ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ Γιάννινα μετὰ τοῦ Βελῆ μπέη καὶ τῆς ἀκολουθίας του. . .»

Ἐπιστολὴ τοῦ ὑποπροξένου τῶν Ἑνετῶν ἐν Ἀρτῇ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτήν.— 28 Φεβρουαρίου 1795 :

«... κατόπιν παραμονῆς 18 ἡμερῶν ἐνταῦθα ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Γιάννινα. Πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ὁ Ἀλῆς ἐνοικίασε, μὲ ἄλλο ὄνομα, ἀπὸ τὴν Σουλτάναν τοὺς δασμοὺς καὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἀρτας, διότι οὗτος, ἀπληστος ὅπως εἶναι, δὲν παρμελεῖ καμμίαν ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν ἵνα αὐξήσῃ τὰ πλούτη του καὶ ἵνα ἐξαπλώσῃ τὴν ἐπιρροήν του καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν. Ἠθέλησε νὰ ὑπενοικιάσῃ τοὺς τελωνειακοὺς δασμοὺς καὶ τοὺς ἄλλους φόρους εἰς τοὺς προκρίτους τῆς Ἀρτης, μὲ αὐξήσιν ἐνὸς τρίτου πέραν τοῦ συνηθισμένου καὶ ἐπειδὴ οἱ πρόκριτοι ἐφαίνοντο διστακτικοί, διότι θὰ εἶχον, ἀσφαλῶς, ζημίαν, ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, γὰρ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἀποφασίσουν, τοὺς ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ αὐξήσουν τοὺς δασμοὺς εἰς βάρος τῶν ἐμπορευομένων ὑπηκόων μας. Τοιουτοτρόπως ἀπὸ τρία τοῖς ἑκατόν, οἱ δασμοὶ ὑψώθησαν εἰς 12 ο)ο. . .»

Δέσμη 1056.—22 Ἰουλίου 1795 Ὁ Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην :

«... Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς συνεκέντρωσε περὶ τοὺς τρεῖς χιλιάδας ἐνόπλους Ἀλβανούς καὶ δὲν εἶναι ἀκόμη γνωστὸν εἰς τί ἀποβλέπει. Μερικοὶ λέγουν, ὅτι θέλει νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς τὸ πλυσίον Πασσαλίκι τοῦ Δελβίνου τὸν πρωτότοκον υἱὸν του Μουχτάρ, εἰς τὸν ὁποῖον ἠλπίζεν, ὅτι κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν του θὰ τοῦ τὸ παρεχόμεν ἢ Ὑψηλὴ Πύλη, ἀλλὰ τώρα φαίνεται, ὅτι τὸ Πασσαλίκι θὰ δοθῇ εἰς τὸν Μουσταφᾶ Πασσᾶν, υἱὸν τοῦ Σελίμ Πασσᾶ, ὁ

ὁποῖος ἔπese θῦμα τῆς βίας τοῦ Ἀλῆ. Ἀλλ' οὗτος ὀλίγον αἰσθάνεται τὴν μακρονήν ἐπιρροὴν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, τὴν ὁποίαν δὲν σέβεται καθόλου, οὔτε φοβεῖται. Καὶ ὅμως, εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν φαίνεται ὅτι δὲν θὰ ἀντιδράσῃ, διότι ἄλλῶς θὰ προῦκάλει ἀνοικτὴν ἐπανάστασιν κατὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Καίτοι εἶναι εἰς τὸ ἔπακρον φιλόδοξος, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπολείπει ἡ ὀξυδέρκεια. Φαίνεται πιθανώτερον, ὅτι προτίθεται νὰ ἀνεγείρῃ ἓνα πύργον εἰς τὸ Ζάλογγον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα βουνὸ μετὰ τοῦ Παλαιοκάστρου καὶ τοῦ Λούρου, ἀπέχον τέσσαρας ὥρας ἀπὸ τὸ σύνορόν μας τῆς Πρεβέζης. Ἡ θέσις τοῦ Ζαλόγγου εἶναι σπουδαία, διότι χρησιμεύει ὡς πέρασμα τῶν κατοίκων τῆς Πρεβέζης διὰ τὸ Σοῦλι καὶ Μαργαρίτι. Κύριος ὁ Ἀλῆς τῶν δασμῶν καὶ ὅλου τοῦ ἐμπορίου εἰς τὰς ἀπεράντους κτήσεις του, θὰ εὗρισκε τοιοῦτοτρόπως τὸ μέσον νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἐμπόριον ποὺ διεξάγεται ἐκεῖ, ἢ νὰ τὸ καταστήσῃ ὑποχείριον τῶν θελήσεών του καὶ νὰ δαμάσῃ καὶ τοὺς καπιτανέους τῶν ἀρματωλῶν... Εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ πύργου θὰ ἀντιστοῦν οἱ Σουλιῶτες, ποὺ εἶναι λαὸς θαρραλέος καὶ πολεμικὸς καὶ ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς βράχους, ὅπου κατοικεῖ, ἀπέκρουσε πάντοτε τὰς ἐπιθέσεις τοῦ Ἀλῆ, ποὺ ἐπεχείρησε πολλάκις νὰ τοὺς καθυποτάξῃ. . .»

25 Δεκεμβρίου 1795. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην :

«. . . ἡ πανώλης ἐσημειώθη εἰς τρία χωριὰ τῶν Γιαννίνων, ἀλλὰ περιορίσθη εἰς αὐτὰ καὶ μόνον, κατόπιν τῶν μέτρων ποὺ ἔλαβεν ὁ ἀγρυπνῶν πάντοτε Ἀλῆς. Τὰ θύματα ὑπῆρξαν ἀρκετά. Τώρα ἐξέλιπε τὸ κακό. . .»

4-2-1796. «. . . ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ Καπιτάν Πασσᾶ καὶ τῆς Σουλτάνας, ἵνα γίνῃ κύριος τῶν μερῶν τῆς Ἀρτης καὶ τῆς πόλεως, ποὺ εἶναι φέουδον κατὰ τὸ ἡμῶς εἰς τὸν Καπιτάν Πασσᾶ καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἡμῶς εἰς τὴν Σουλτάναν. . .»

ΔΕΣΜΗ 1058.— 1 Φεβρουαρίου 1796: «... Ὁ Ἀλῆς εὗρίσκεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλβανίας, ἵνα ὑπανδρεύσῃ τὸν μικρότερον υἱόν του μὲ τὴν κόρην τοῦ Πασσᾶ τοῦ Βερατίου. . . ἐκεῖ ὁ Ἀλῆς βοηθεῖ δύο ἰσχυράς οἰκογενεῖας τοῦ Δελβίνου, αἱ ὁποῖαι ἐστασίασαν κατὰ τοῦ νομίμου Πασσᾶ. Συνέβησαν αἱματηραὶ συμπλοκαὶ μετὰ τῶν. Ὁ Πασσᾶς τοῦ Δελβίνου ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἔδραν του, ἀλλὰ ἐνισχυθεὶς ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται τὸν Ἀλῆν, ἀντέστη θαρραλέως εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν του καὶ τὰ χωριὰ ἐν τῷ μετὰ ἔγιναν παρανάλωμα τοῦ πυρὸς καὶ σιδήρου. Καὶ ἐπειδὴ τὰ γεγονότα αὐτὰ λαμβάνουν χώραν ἐγγὺς τῶν συνόρων μας τοῦ Βουθρωτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ ἐνισχύσεις εἰς τὸ ἐκεῖ κάστρον. . .»

